

Національний університет "Острозька академія"
Факультет романо-германських мов
Кафедра англійської філології

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему:

Лексико-семантичні особливості англомовних запозичень в сучасній
німецькій мові на основі ЗМІ (на прикладі онлайн-газет)

Виконала: студентка II курсу, групи ЗМА-61
спеціальності: 035 Філологія
спеціалізації: 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська

Осетрова Я.А.

(прізвище та ініціали)

Керівник: Лушпай Л.І.

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

Роботу розглянуто і допущено до захисту
на засіданні кафедри англійської філології
протокол №__ від “__” _____ 2021 р.
Зав.кафедри _____ Анатолій ХУДОЛІЙ

Острог – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП

3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

6

1.1. Поняття і сутність іншомовних запозичень

6

1.2. Види асиміляції запозичених слів у німецькій мові

15

1.3. Причини проникнення англійських запозичень у сучасну німецьку мову

28

1.4. Німецькі запозичення в англійській мові

40

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ОНЛАЙН-ГАЗЕТ)

46

2.1. Роль англомовних запозичень у німецькомовних онлайн-газетах 46

2.2. Стилiстичнi функцiї англiцизмiв у нiмецькомовних онлайн-газетах	53
--	----

2.3. Тематичнi групи англомовних запозичень в нiмецьких онлайн-газетах	60
--	----

ВИСНОВКИ

77

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

81

ВСТУП

Актуальність теми. Явище запозичення в німецькій мові, що виникає в результаті взаємодії мов і лінгвокультур, цікавить вчених-лінгвістів вже протягом багатьох століть. Багато наукових робіт присвячено розгляду різних аспектів даного явища: від першопричин входження запозичених слів в лексичну систему мови до тлумачення їх семантики. Вивчення процесу запозичення зберігає позицію актуальної лінгвістичної задачі, причиною цього є умови глобалізації, коли встановлюються і закріплюються суспільно-політичні, соціально-економічні, наукові і культурні зв'язки між різними народами. Запозичення в даному випадку служать засобом залучення до загальнолюдської культури. Німецька мова є невід'ємною частиною процесу глобалізації, тому процес розвитку лексичної системи цієї мови становить інтерес для вчених.

Запозичення є одним із шляхів збагачення словникового складу мови. Лексика сучасної німецької мови на сучасному етапі розвивається в умовах широких міжнародних, а, отже, і мовних контактів. В результаті цих багатосторонніх зв'язків спостерігається постійне надходження в сучасний словник цілого потоку іноземної та інтернаціональної лексики, яка стає надбанням німецького лексикону не менше, ніж слова споконвічно німецькі або такі, що вважаються сьогодні такими.

Включення низки інтернаціонально відомих слів в німецький словник, безумовно, є важливим показником нашого часу і може ставитися в один ряд з найважливішими зрушеннями в лексиці. Ця «чужа» за походженням лексика породжує – вже в межах німецької мови – безліч нових словникових утворень вторинного порядку.

Лексичні запозичення в сучасній німецькій літературній мові виступає важливим елементом структури її мовної картини світу, а процес запозичення слів є ефективним способом збагачення лексичного складу мови.

Дослідження іншомовних слів в німецькій мові набуває актуальності в контексті глобалізаційних процесів у сучасному суспільстві. За останній час розширення соціально-політичних, економічних та культурних зв'язків та взаємопроникнення економіки і культури різних країн питання запозичень і взаємозбагачення мов стає у центрі уваги багатьох лінгвістів. Системне дослідження проблематики запозичення слів набула особливої актуальності за останні десятиліття, коли в сучасному мовознавстві з'явилися фундаментальні праці в даній сфері. Проблему процесів запозичення поглиблено в працях таких зарубіжних мовознавців, як Т. Волкова [5], О. Іовенко [17], С. Мангушев [27], А. Мельникова [28], М. Росавицька [34], В. Устінова [44] та ін.

Німецька мова на сучасному етапі розвитку перебуває в постійному пошуку нових номінацій, тому дослідження проблеми запозичення, зокрема в художньому дискурсі, незважаючи на численні наукові розробки, не втрачають своєї актуальності. З огляду на це темою нашої дипломної роботи обрано «Лексико-семантичні особливості англійських запозичень в сучасній німецькій мові на основі ЗМІ (онлайн-газет)».

Мета роботи: вивчити сутність іншомовних запозичень в лінгвістичній науці, а також проаналізувати лексико-семантичні особливості англомовних запозичень в німецьких онлайн-газетах.

Об'єктом дослідження є англомовні запозичення в німецькій мові.

Предметом дослідження виступають лексико-семантичні особливості англійських запозичень в сучасній німецькій мові.

Для розв'язання поставленої у роботі мети нами розглянуті такі основні **завдання:**

- дослідити поняття і сутність іншомовних запозичень у науковій літературі;
- розглянути види асиміляції запозичених слів у німецькій мові;
- проаналізувати причини проникнення англійських запозичень у сучасну німецьку мову;
- дослідити роль англомовних запозичень у німецькомовних онлайн-газетах;
- вивчити стилістичні функції англіцизмів у німецькомовних онлайн-газетах;
- розглянути тематичні групи англомовних запозичень в німецьких онлайн-газетах.

Теоретичне і практичне значення дослідження. Дана робота робить внесок у формування та вдосконалення понятійного апарату лінгвістики, зокрема, дослідження запозичення іншомовних слів та їх асиміляції у мові-реципієнті. Надані в роботі матеріали сприяють дослідженню процесів використання англійських запозичень у сучасній німецькій мові онлайн-газет при відтворенні подій різних сфер сучасного життя, а також глибшому пізнанню логіко-сміслових процесів, що лежать в основі засвоєння іншомовних слів мовою, яка їх приймає.

Представлений в роботі матеріал може бути використаний студентами при дослідженні даної проблеми.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, які включають шість підрозділів, висновків та списку використаної літератури (92 найменування). Загальний обсяг роботи становить 89 друкованих сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття і сутність іншомовних запозичень

Дослідження динамічних змін словникового складу сучасної німецької літературної мови є одним із найактуальніших напрямів лінгвістичних студій. Під словниковим складом розуміємо лексико-семантичну систему, впорядковану за певними закономірностями, для якої характерні такі чинники, як динаміка якісного та кількісного розвитку; віддзеркалення пізнавальної діяльності та широкого соціально-історичного досвіду носіїв мови елементами лексико-семантичної системи [42, с. 45].

Як і в попередні періоди розвитку, німецька мова інтегрує багато нових позначень із різноманітних мов. Сьогодні все більшої ваги набуває інтенсивна тенденція запозичувати слова та вирази з англійської мови, особливо із її американського варіанту. Це переважно лексеми на позначення новітніх технологій, а також розмовні слова. Від того, на якому етапі процесу інтеграції слова в німецьку мову знаходиться запозичення, залежать його формальні відмінності від німецьких та запозичених раніше слів [17, с. 110].

Запозичення – це один з найважливіших процесів розширення лексичного складу, в процесі якого в мову, що приймає, входять і закріплюються іншомовні лексичні елементи. Процес запозичення іншомовних слів є складовою частиною функціонування і багатовікового розвитку мовної системи. У лексиці практично всіх мов міститься безліч елементів, запозичених з мов сусідніх країн і країн, що мають певний зв'язок з державою, яка запозичує лексику. Підрахунок точної кількості запозичених лексичних одиниць є неможливим через безперервний процес запозичення впродовж усього часу розвитку мови, який так само не має кінцевої точки.

Незважаючи на періоди зростання і падіння впливу однієї мови на іншу, кількість іншомовних елементів, що потрапляють і закріплюються в мові, постійно збільшується. Закріпленню іноземних слів у лексичній системі мови в найбільшій мірі сприяє процес асиміляції. До даного процесу в тій чи іншій мірі схильний до практично кожен елемент іноземної лексики.

У сучасній лінгвістиці одним з основних питань в теорії мовного запозичення є питання про те, яке ж мовне явище слід називати власне запозиченням. Як у вітчизняному, так і в зарубіжному мовознавстві існує чимало визначень цього поняття. Термін «запозичення» в науковій літературі тлумачиться по-різному. Слова, які потрапляють до лексичної системи мови, мовознавці називають по-різному: запозиченнями, іншомовними або чужомовними словами, позичками. Деякі науковці, переважно представники лінгвоукраїністики, що працюють за межами держави, у своїх наукових дослідженнях використовують термін етранжизми, тобто слова й звороти, запозичені з чужих мов (О. Горбач, Ю. Шевельов) [42, с. 241]. Вивчаючи нову лексику, що потрапляла в національну мову, науковці намагалися дати визначення поняття «запозичення» з різних позицій. Так, науковці, які досліджували питання білінгвізму, тлумачили запозичення і як один з результатів контактування двох мов, і як результат інтерференції (Дж. Данн, Ю. Жлутенко, А. Карлінський, С. Семчинський, Л. Щерба та ін.).

Такі науковці, як І. І. Огієнко та Л. Д. Смирнов переконані, що процес запозичення іншомовних слів відбувається в результаті інтерференції, при цьому вдаючись до генетико-хронологічного аналізу запозичень. Інші вчені (Б. Гавранек, Ю. Жлуктенко, С. Семчинський, А. Карлінський, Л. Щерба та ін.) стверджують, що запозичення є і результатом інтерференції, і результатом контактування двох мов. Вони розуміють запозичення як процес міграції елементів мови. Так, на переконання Ю. Жлуктенка, загальний процес взаємодії мов складається з трьох етапів: 1) стадія переходу – застосування

лексеми однієї мови в контекстах іншої; 2) стадія входження – сприйняття копії запозичення іншомовної лексичної одиниці іншою системою як постійного, однак гетерогенного елемента та здійснюється його багатократне використання;

3) стадія інтеграції – останній етап, на якому лексема чужої мови глибоко засвоюється мовою-реципієнтом, мовці якої перестають помічати її чужорідний характер [14, с. 132–133]

З одного боку, запозичення розглядається як переміщення слів з однієї мови в іншу, що відбувається в нерозривному зв'язку з суспільним життям і різними культурними явищами [26, с. 11]. При цьому деякі лінгвісти розділяють як абсолютно різні процеси власне запозичення і калькування [12, с. 6]. З іншого боку, термін «запозичення» визначається як іншомовне слово, яке не лише перейшло, але і було повністю освоєне мовою, яка запозичує іншомовну лексику [1, с. 3]. Ю. Сорокін зазначав, що «процес запозичення іншомовних слів є процес двосторонній. Це не тільки проста передача готових елементів однією мовою у володіння іншої мови. Це водночас процес їх освоєння системою даної мови, їх пристосування до її власних потреб, їх перетворення – формального і семантичного – в умовах іншої системи. Саме про процес запозичення, – якщо це тільки дійсно акт засвоєння і пристосування запозичених слів, а не механічного перенесення в іншу мовну стихію якоїсь сукупності іноземних слів, – можна сказати, що це процес переважно творчий, активний, що передбачає високу ступінь самобутності мови, яка засвоює, високий ступінь її розвитку» [38, с. 78].

Як бачимо, лінгвісти по-різному тлумачать поняття «іншомовні запозичення». Так, Л. Архипенко розглядає запозичення як процес міграції мовних елементів з погляду мови, яка запозичує, стверджуючи, що запозичення – це не лише передача готових елементів однієї мови у вжиток іншої, а також процес їхньої асиміляції, органічного освоєння системою цієї

мови, пристосування до її власних потреб, формального й семантичного перетворення в умовах іншої системи [2, с. 24]. Схожої позиції дотримується Н. Юрійчук, наголошуючи, що іншомовні запозичення – це не лише процес входження сформованих елементів однієї мови у користування іншої, а й одночасний процес їх органічного освоєння системою мови-реципієнта, пристосування до власних потреб [46].

Л. Крисін називає запозиченням «процес переміщення різних елементів з однієї мови в іншу» [21, с. 89]. Такої ж точки зору дотримуються і укладачі «Лінгвістичного енциклопедичного словника» [24, с. 22]. Під «різними елементами» маються на увазі одиниці мовних рівнів (фонології, морфології, синтаксису, лексики, семантики). Як наслідок цього, Л. Крисін розмежовує запозичення фонеми, морфеми, лексеми і т. п. [21, с. 91].

Загалом, запозичення – це творчий процес. Мова-реципієнт, сприймаючи чужий матеріал, є наслідувачем мови-донора, яка «засвоює слово та знову його створює» [7, с. 8], «переходячи до іншої лінгвокультури, запозичений елемент переносить до неї не тільки реальний предмет або абстрактне поняття, але й сукупність знань про нього, сформовану в мовній свідомості носіїв мови» [8, с. 8].

Різні погляди на основні аспекти запозичення висвітлені в роботах О. Стишова [40, с. 9]. Науковець розглядає запозичення слів як дієвий спосіб збагачення сучасного лексичного складу мови. Мовознавець вважає, що чим глобальніші трансформації відбуваються в суспільному житті, тим інтенсивнішим є процес зміни лексики, вона стає більш плинною. Як відомо, модифікації лексичного складу мови відбуваються не тільки поступово та безперервно, а й нерівномірно. Це переважно спостерігається в період суттєвих соціокультурних зрушень. Сьогодні нові лексеми відіграють домінуючу роль у збагаченні словникового складу будь-якої мови. Л. Струганець зазначає, що розвиток словникового складу літературної

мови – це «...діалектично взаємопов'язані процеси, результатами яких є: поповнення новими лексичними одиницями; поступове звуження вживання, а згодом і вихід окремих номенів, що з певних причин виявилися застарілими; семантична трансформація; стилістична транспозиція слів, що уже існують...» [43, с. 46]. До найбільш важливих способів оновлення лексики дослідниця відносить: творення неологізмів на основі власних мовних одиниць; запозичення слів з інших мов; залучення лексичних елементів із периферійних ділянок мовної системи [43, с. 57].

В лінгвістиці існують різні підходи до класифікації запозичень слів в німецьку мову. Так, німецький мовознавець Е. Хауген класифікує запозичення за структурними, або формальними, ознаками. Підставою для структурної класифікації запозичень служить різна ступінь морфемної субституції запозичень в мову, яка їх прийняла. Таким чином, дослідник ділить запозичені слова на власне запозичення (коли з іноземної мови запозичується як значення, так і звукова оболонка слова) і гібридні запозичення – утворені частково з рідного і частково з іноземного матеріалу (в залежності від ролі компонента, що переноситься, цей тип поділяється на ядерні, коли переноситься головний компонент, і периферійні, або маргінальні). Крім того, Е. Хауген виділяє гібридні новоутворення - слова, похідні від запозичень, відзначаючи, що дане явище не відноситься до самого процесу запозичення [45, с. 209].

К. Єгорова, беручи за основу класифікацію Е. Хаугена, виділяє типи лінгвістичних запозичень на основі різноманітних співвідношень формальних і семантичних характеристик запозичених слів і їх іншомовних прототипів [24, с. 122].

Ідеї Е. Хаугена продовжуються у концепції Л. Баш. Згідно з цією концепцією, під терміном «запозичення» слід розуміти низку різнорідних

явищ, тому необхідно їх розмежовувати: власне запозичення і квазізапозичення (лат. Quassi «зразок, немов»).

Власне запозичення Л. Баш поділяє на більш дрібні групи:

1. Варваризми – іншомовні слова і вирази, вжиті в мові без перекладу з дотриманням графіки та орфографії мови, з якої вони запозичені. Це, на думку науковця, є найчистішим зразком запозичення. У цьому разі ступінь адаптації дорівнює нулю. Л. Баш називає цю групу запозичень «чужорідними вкрапленнями», що, як правило, характеризують мову освіченої частини соціуму [3, с. 23].

2. Транслітерація – переклад з однієї графічної системи в іншу, передача графіки мови-джерела за допомогою своєї графіки. Цей вид запозичень є найбільш наближеним до варваризмів.

3. Власне запозичення, які науковець називає запозиченнями у вузькому сенсі. Вони представляють собою слова, що прийшли з інших мов, передаються засобами своєї (рідної) графічної системи (не варваризми), на які переоформлення істотно не вплинули.

4. Інтернаціоналізми – запозичення, які займають проміжне положення між запозиченнями та квазізапозиченнями. До квазізапозичень відносять окремі групи:

а) власне переоформлення – лексеми, запозичені з інших мов, які зазнали «обробки» в мові-реципієнті. Наприклад: *Institut, Amortisation, kulisse, brutto* та ін.;

б) слова-міксти – переоформлені лексеми, але не слід говорити переоформлені мовою-реципієнтом тому, що вони утворені на німецькому ґрунті від запозиченого слова за певними мовними канонами. Наприклад: *argumentieren*.

3. Слова-гібриди – власне німецькі слова, створені на основі запозичених лексем, але на німецькому ґрунті [3, с. 23]. Наприклад: *Maniküre*, *Autobahn*.

Інший лінгвіст С. В. Гриньов поділяє запозичення на підставі таких критеріїв:

- час запозичення;
- мова-джерело запозичення;
- сфера вживання запозичених слів (загальновживані та спеціальні);
- характер запозиченого матеріалу [7, с. 8].

Поділ за останнім критерієм містить більш детальну класифікацію, а саме:

1) пряме або матеріальне запозичення, під яким слід розуміти запозичення з чужої мови як матеріальної (звукової або графічної) сторони знака, так і його значення;

2) калькування, яке, в свою чергу, включає три підтипи: словотвірні калькування, що імітує чужу словотворчу модель при наповненні її «рідним» морфемним матеріалом; смислове або семантичне калькування, яке передбачає появу у словах рідної мови під впливом чужого запозичення нових значень; фразеологічне калькування, під яким слід розуміти переклад іншомовного висловлювання «за словами» [7, с. 9].

Мовознавець Е. Ларіонова робить чітку межу між двома типами іншомовних лексем, які входять в мову-реципієнт, тобто між проникненнями і запозиченнями. Дослідниця зазначає, що дані поняття – це різновиди лексичної взаємодії мов, оскільки основною причиною такого проникнення виступає двомовність, в той час як під запозиченнями ми розуміємо результат культурного впливу [23, с. 7].

Розкриття явища запозичення іншомовної лексики національною мовою належить Є. Крисіну. У мовознавчій науці його класифікація має

широке застосування. Відповідно до неї, іншомовні слова поділяються на три основні групи:

- 1) запозичене слово;
- 2) екзотизм;
- 3) іншомовне вкраплення [21, с. 104].

У свою чергу, запозичені лексеми, що включені до зазначених груп слів, поділяються на:

а) слова, які структурно збігаються з іншомовними прототипами, тобто слова, графічно змінені і передані відповідними фонемними засобами без будь-яких структурних «додавань»;

б) слова, морфологічно оформлені засобами запозичень;

в) слова з частковою морфологічною субституцією [21, с. 105].

Таким чином, запозичені слова являють собою складну і структурно неоднорідну групу; однак для лексики, що об'єднується в цю групу, характерні певні спільні риси, що відрізняють її від інших пластів лексики національної мови.

Сьогодні в німецькій мові, як і в багатьох інших мовах світу, намітилася тенденція широкого проникнення англіцизмів та американізмів, що пояснюється популярністю і поширеністю англійської мови у світі, а також глобалізаційними процесами.

Велика кількість англо-американізмів в німецькій мові – це реальний стан речей. Даний процес активного проникнення англійських слів в німецьку мову розпочався ще в XIX ст., в епоху індустріальної революції і найсильнішого впливу Англії на інші європейські країни; це перша «хвиля» англомовних запозичень, переважно пов'язана зі спеціальними областями лексики [44, с. 107]. Наприкінці XIX ст. – на початку XX ст. не тільки Англія, а й США стають засновниками і законодавцями моди в різних сферах життя

суспільства. На позначення нових явищ, які пішли з американського континенту, відповідно були запозичені слова, що їх називають.

Переважає кількість запозичень – іменники, значно рідше використовуються прикметники та дієслова. Це обумовлено тим, що саме іменники мають значення предметності і, отже, вживаються для позначення предметів і явищ іншомовної культури. Спостерігаючи за розвитком німецької мови на сучасному етапі, відзначаємо різке збільшення чисельності англійських запозичень, стрімкість і наполегливість, з якою англійські інновації проникають в цю мову. Це дає підстави стверджувати, що процес цей незворотній, динамічний і знаходиться в постійному розвитку.

Словотвірна активність англословних запозичених одиниць свідчить не просто про їх входження в систему німецької мови та їх адаптацію в ній, а й показує, що дані одиниці можуть функціонувати нарівні з одиницями споконвічного лексикону в частині своїх словотворчих і текстотворчих аспектів.

До основних причин запозичення відносяться екстралінгвальні чинники, а саме: 1) історичні зв'язки між народами, країнами та культурами; 2) перевага будь-якої нації в тій чи тій сфері суспільної діяльності; 3) мода на іншомовні слова в певний період, у певному соціальному середовищі.

У мовознавстві розрізняють також і лінгвістичні причини запозичення, які, переважно впливають на слово не в момент його переходу з однієї мови до іншої, а вже після його входження в мову, що запозичує. Зокрема до таких причин відносять: 1) необхідність поповнити експресивні засоби рідної мови (Л. Якубинський та ін.); 2) прагнення усунути наявність явищ омонімії та полісемії, розмежувати відтінки лексичного значення та закріпити їх за різними словами (О. Реформатський, Ю. Сорокін); 3) бажання утворити структурно-аналогічні слова чи наявність класів слів, які є структурно однотиповими до наявної лексичної одиниці (Л. Крисін); 4) тенденція до

відповідності нерозчленування понять того, що означає, й означуваного (В. Аристова, Л. Крисін) [44, с. 109].

Найважливішою ознакою входження іншомовного слова у систему приймаючої мови є його функціонування у мові, а точніше – регулярна вживаність у мові: для слова, не прикріпленого до будь-якої спеціальної стилістичної сфери, – у різних жанрах літературної мови; для терміна – стійке вживання у тій термінологічній галузі, яка його запозичала, наявність певних парадигматичних та «значимих» відносин з термінами даного термінологічного поля [44, с. 35]. В якості однієї з діагностичних ознак, що дозволяють визначити функціональну роль лексичної одиниці та позначається нею поняття, виступає і частота її вживання тем чи іншим колективом у певний історичний період.

Потенційні можливості (функції) лексичних запозичень закладені в узусі та знаходять своє вираження у тексті безпосередньо на основі співвідношення форми і значення. Їх існування важливе для структурування та творення текстів [7, с. 14].

Л. Гончаренко, вивчаючи функціональний аспект іншомовних запозичень, зазначає, що лексичні запозичення у тексті можуть виконувати такі основні функції:

- інформативну (передача актуальної інформації з метою формування свідомості та пробудження активності людей);
- номінативну (використання лексики, яка могла б називати речі своїми словами і тим самим сконцентровувати увагу реципієнтів на логічній послідовності викладення інформації та виокремлення її основного змісту);
- функцію прецизного висвітлення проблеми/теми (ясність і точність висловлювання) [7, с. 295-298].

У процесі запозичення тої чи іншої лексичної одиниці має місце складний і багатоаспектний процес. Найчастіше ознаками освоєння мовою-реципієнтом

окремої іншомовної одиниці є пристосування слова до її системи з максимальним зближенням графічних, фонетичних і граматичних характеристик (формальний аспект) та різні моменти лексико-семантичних змін і активності словотворення запозичень (функціональний аспект).

Одним із аспектів функціонального аналізу іншомовної лексики є вивчення функціонально-стильової міграції запозичень – переміщення ксенолексем з однієї сфери вживання в іншу, зміни сфери вживання, функціонально-стилістичного статусу одиниць іншомовного походження.

Процес запозичення іншомовної лексики в сучасній англійській мові відбувається усним і письмовим шляхом. У разі запозичення першим шляхом слова швидше повністю асимілюються у мові. Однак слова, запозичені письмово, довше зберігають свої фонетичні, орфографічні та граматичні особливості.

1.2. Види асиміляції запозичених слів у німецькій мові

Після інтеграції в чужу мову запозичене слово асимілюється, тобто адаптується до даної мовної системи, набуває нової вимови і написання, змінює граматичні властивості згідно норм певної мови, а також нерідко отримує нове або друге значення, що стає помітним тільки при ретельному етимологічному аналізі. Крім того, значення запозиченого слова може звужуватися або розширюватися. В основі таких перетворень лежить метафоричний спосіб перенесення ознак одного предмета на інший, схожий за властивостями предмет, при розширенні значення. При звуженні відбувається протилежний процес: коло явищ, яке може означати це слово, скорочується, воно стає стилістично маркованим і вживається тільки у певних сферах. Як зауважує М. Воробель, не зважаючи на те, що вплив англійської мови на розвиток сучасної німецької мови дуже сильний, не всі англійські

запозичення асимілюються до норм німецької. Процесу повної чи часткової асиміляції піддаються лише ті англіцизми, які ефективно використовуються у мовній комунікації. Іншомовні слова та фрази не проникають автоматично у німецьку мову і не є результатом «злісних» намірів носіїв англійської, французької чи інших мов. Навпаки, науковець наголошує, що німці з метою збагачення своєї власної мови та німецького лексикону загалом підбирають іншомовні елементи, активно використовуючи їх у щоденному мовленні [6, с. 7].

Отже, багато запозичених лексичних одиниць під впливом системи, до якої вони увійшли, зазнають значних фонетичних, граматичних і навіть семантичних змін, пристосовуючись, відповідно, до фонетичних, граматичних і семантичних законів даної системи, тобто піддаються асиміляції (лат. «Assimilatio» – уподібнення). Запозичення в німецькій мові зазвичай пристосовуються до системи німецької мови. При цьому розрізняють фонетичну, морфологічну і орфографічну асиміляцію [24, с. 107].

Н. Білан зауважує, що процес засвоєння англійських запозичень в національну мову має дві стадії: перша стадія – це асиміляція запозиченого матеріалу згідно з нормами мови-рецептора; інша стадія – це подальший розвиток запозиченої англійської лексики відповідно до законів мови, яка її прийняла. Зазначене твердження переноситься на процес лексико-семантичної асиміляції. Перший ступінь передбачає входження запозиченої лексеми в словниковий склад мови-рецептора. Для того, щоб запозичення ввійшло в словниковий склад мовної системи приймаючої мови, лексема має характеризуватися такими основними ознаками: 1) семантичною самостійністю, 2) поширеністю і 3) регулярним використанням у мові, яка його прийняла. Для другого ступеня лексико-семантичного засвоєння англійського запозичення характерний подальший розвиток запозиченої лексичної одиниці та активне вживання її у мовленні. Розвиток семантики

запозиченої лексеми відбувається через взаємодію із іншими елементами мовної системи [4].

Розглянемо лексичний аспект асиміляції, оскільки англійські запозичення значно збагачують лексикон німецької мови. Для прикладу проаналізуємо англійське запозичення – слово *look*. Німецьким аналогом для цього слова є *Aussehen*, що означає «der Modestil, Modeerscheinung». Ця лексема є дуже популярною в сфері моди і знаходиться в активному використанні. Зустрічаються також численні складні слова з компонентом *look*: *der Flughafen-Look, der Military-Look, der Bondage-Look*. Можна було б користуватися німецьким значенням, але англійський варіант має свою експресивно-емоційне і оцінне забарвлення. Тобто, заміна *Aussehen* на *Look* передає «стиль і дух» висловлювання і в загальному визначає моду не тільки в змістовному відношенні, але і в лексичному. Наприклад: *Aus den vielen Korsett- und Bondage-Looks vom Laufsteg hat sie jetzt einen besonderen Trend im Blick: «Black Dirndl». Das wäre mal was Neues, die Trachten cool und ungewöhnlich zu kombinieren.*

Варто звернути увагу на лексему *Style*. У різних стилях мовлення зустрічаються ще такі новотори з даним словом: *zu stylen, Style-Tagebuch, die Stylistin, die Stylistinnen*. Спираючись на *Fremdwörterbuch* [53, с. 60] німецької мови, знаходимо такі визначення вищевикладеним словам з компонентом «*Style*»: перш за все, сам термін перекладається як «*Stil*» – «[durch Besonderheiten geprägte] Art und Weise, etwas mündlich oder schriftlich auszudrücken, zu formulieren». *Zu stylen* – «das Styling von etwas entwerfen, gestalten». *Stylistin* – die Formgestalterin; jmd., der das Styling entwirft. Описавши значення слів німецькою, ми усвідомлюємо, що англійські запозичення передають сенс процесів і предметів набагато стисліше, що, по-перше, економить час, а, по-друге, надає зручність використання.

Отже, як слушно зауважує М. Воробель, форми англійської лексики в сучасній німецькій мові вказують на лексику, яка повністю відповідає мовній системі і яка сприймається учасниками мовного спілкування не більш як іншомовна, хоча одночасно вважається німецькою [6, с. 7].

Тепер зупинимося докладніше на терміні *Know-how*. Він відноситься до сфери економіки. Auf Forschung und Erfahrung beruhendes Wissen über die Herstellung u. den Einsatz von Erzeugnissen». Ной-хау (від англ. Know how – знати як) або секрет виробництва – це відомості будь-якого характеру (винаходи, оригінальні технології, знання, вміння тощо), які охороняються режимом комерційної таємниці і можуть бути предметом купівлі-продажу або використовуватися для досягнення конкурентної переваги над іншими суб'єктами підприємницької діяльності [53, с. 79]. Наприклад, *Komponenten und technisches Know-how kommen unter anderem vom Electro Optics Center der Pennsylvania State University und von dem New Yorker Unternehmen L-3 Communications*.

У розглянутих прикладах із онлайн-статей ми бачимо, що майже всі вони зберігають своє іншомовне написання, хоча і пишуться з традиційної для німецьких іменників великої літери. Але вже цей аспект можна вважати великим кроком до лексичної асиміляції іменників.

Під фонетичною асиміляцією розуміють пристосування запозичення до фонетичних норм мови-реципієнта. Вона обумовлена відмінностями у вимові окремих звуків, в наголосі, а також закономірними фонетичними особливостями мови (1-е і 2-е пересування приголосних). Латинське *tegula* відповідає німецькому *Ziegel* (згідно до 2-го пересування голосних), латинське *moneta* - стародавньовірхньонімецькому *munizza*, нижньовірхньонімецькому *Münze* (згідно до 2-го пересування приголосних, пізніше – вторинного умляута і редукації), латинське *bicarium* - німецькому *Becher*.

Фонетичне освоєння іншомовних слів сучасною німецькою мовою здійснюється на основі принципу помірною пристосування (*gemäßigte Eindeutschung*) – зближення звуків, далеких для німецької мови, зі звуками німецької фонетичної системи шляхом заміни перших артикуляційно близьких для них німецькими звуками [5, с. 76].

Іншим видом асиміляції є морфологічна асиміляція. Процес освоєння іншомовних запозичень в системі мови-рецептора включає в себе процес морфологічної асиміляції лексичних одиниць. Під морфологічною асиміляцією зазвичай розуміється зміна граматичних характеристик іншомовного матеріалу, що переймається мовою, під впливом норм і правил приймаючої мови. Однією з найважливіших умов входження запозиченого слова в простір приймаючої мови є його граматична асиміляція, тому слово не може вживатися в мові поза граматичними категоріями. Так, наприклад, іменники включаються в той чи інший клас за ознакою граматичного роду, числа і родів, прикметники набувають словозмінної властивості, а дієслова оформляються за зразком тих чи інших дієслівних класів.

При морфологічній асиміляції мова йде про пристосування запозичень до морфологічної системи мови-рецептора. У німецькій мові це – додавання артикля, більшості суфіксів і відмінкових флексій до іменників, дієслівних суфіксів і дієслівних флексій до дієслів.

Так, англійському *shunt* відповідає німецьке *der Shunt* (шунт, шунтовий опір), *jigger* (гуркіт, вібрація) – *der Jigger* (трансформатор згасаючих коливань), *conveyor* – *der Conveyer* (транспортер, конвеєр), фр. *balancier* – *der Balancier* (Балансир, маятник), фр. *lancer* – *lancieren* (метати, вистрілювати) і т.д.

При орфографічній асиміляції іменник пишеться з великої літери, іноземні літери і літерні зв'язки замінюються німецькими, наприклад: *Café* (з фр. *cafe*) – *Kaffee*, *Bureau* – *Büro*, *Vestibule* – *Vestibul* та інші.

Говорячи про морфологічну інтеграцію англійських запозичень у німецькій мові слід згадати основні принципи, згідно з якими іменники можна співвіднести в певну категорію роду:

1) морфемний склад слова, тобто іменники з однаковими суфіксами набувають в приймаючій мові один і той самий рід. Наприклад слова, які закінчуються на суфікс *-er*, як і в німецькій мові відносяться до чоловічого роду: *der Snowboarder*, *der Trainer*. Так само і лексичні одиниці, які закінчуються на *-in*, *-keit* / *-heit* або *-ness* – завжди жіночого роду: *die Stylistin*, *die Fitness*;

2) принцип найближчого синоніма в приймаючій мові, наприклад, *der Look*-*der Modestil*, *der Style*-*der Stil*, *die Crew* – *die Mannschaft*, *der Star*-*der Stern*, *der Sound*-*der Klang*, *der Boy*-*der Junge*, *der Internet* – *der Job*-*der Arbeitsplatz*, *der Verbund* oder *der Netz*, *der Flirt*-*der Liebensabenteuer*.

Граматична асиміляція прикметників від основ запозичених лексичних одиниць відбувається за допомогою суфіксів: *chillen* – *chillig*, *Cybernaut* – *cybernautisch* [12, с. 7]. Відносно широко поширені прикметники з суфіксом *-bar*, утворені від основ запозичених дієслів, наприклад: *downloaden* - *downloadbar*; *googeln* - *googelbar*; *handeln* - *handelbar*; *outsourcen* - *outsourcibar*; *scrollen* - *scrollbar*, а також прикметники з суфіксом *-mäßig*, утворені від основ англіцизмів-іменників, наприклад: *Flatrate* - *flatratemäßig*, *Skype* - *skypemäßig*, *Spam* - *spammäßig* in [12, с. 8].

Вплив англіцизмів на німецьку мову виходить за словниковий рівень, поширюючись на граматику, змінюючи структуру німецького речення. Так, наприклад, англійське дієслово *download* (завантажувати) сміливо входить у німецьку мову і змінює німецьке *herunterladen* (завантажувати, завантажувати) на *downloaden*.

В інших випадках береться тільки корінь англійського слова: *ausgepowert* (від англ. Power – сила, міць) – змучений, знесилений (нім. *ausgelaugt*).

За правилами німецької мови при утворенні множини іменників більшість іноземних слів, в тому числі слова англійського походження, у множині приймають суфікс -s: *das Auto – die Autos, der Sputnik – die Sputniks, das Restaurant – die Restaurants; das Baby – die Babys, die City – die Citys*.

Якщо англійський іменник *hobby* (захоплення, улюблене заняття (нім. «Die Freizeitbeschäftigung, das Steckenpferd»)) у множині має форму *hobbies*, то в німецькій мові – *die Hobbys*.

З цього приводу німецький лінгвіст Бастіан Зік, автор серії книг під назвою «Der Dativ ist dem Genitiv sein Tod» у своїх статтях про німецьку мову пише: «Один мій друг недавно стверджував, що більшість таких слів, як «story», у множині слід писати з -ies (stories). І він мав би рацію, якби жив у Лондоні. Але коли ти живеш на німецькій землі, в німецькій квартирі, де полки заставлені німецькими книгами – це помилка. Запозичені з англійської мови слова, що закінчуються на -y, у множині просто додають -s: *Babys, Hobbys, Ladys, Lobbys, Partys, Ponys*, а також *Storys*, «y» залишається незмінною» [45, с. 37].

Під словотворчою асиміляцією слід розуміти участь англійських запозичень у словотвірному процесі відповідно до моделей німецької мови. Характеризуючи словотвірний аспект асиміляції англіцизмів, потрібно враховувати, що із таких запозичень можуть бути утворені інші нові слова. Розрізняють такі словотвірні конструкції:

- 1) похідні англійських запозичень;
- 2) композитні (повністю запозичені з англійської мови);
- 3) гібридні слова.

Англійське запозичення може утворити з німецької лексемою складне слово, при цьому, німецьке слово може бути або визначеним, або ж визначальним. Комбінація німецького та англійського слова може мати такі форми. Розглянемо на прикладах ці комбінації:

1. німецьке слово + англійське слово: *die Lieblingsoutfits, der Hochenergie-Laser, das Fotomagazin, der Flughafen-Look, der Basketball-Superstar, der Stresslevel, das Basketballteam;*

2. англійське слово + німецьке слово: *der Hobbysportler, der Hackerangriff, die Laserwaffen, der Internetforum, das Trend-Büro, das Style-Tagebuch, der Soulstück, der Cast-Arbeiter, der Facebook-Chef der Crew-Arbeiter, der Facebook-Inhalt, der Facebook -Nutzer, , der TV-Sender, die Jobchancen, das Fitnessstudio, die Sony-Kollegin, die Websuche, der TV-Moderator, die Lift-Fahrt, der Foulelfmeter, die Laserkanone;*

a) англійське слово + англійське слово: *das Glamour-Dinner, das Golf-Event, der Military-Look, der Bondage-Look, der Retro-Sound, die Indie-Boys, die Twin-Doctors, der Top-Manager, der Waxing-Trend, die E-Mail-Leaks, das Know-how, der Hollywoodstar, das Songwriting, die Postdocs, das Workshop, der Internetchat, die Sixpacks.*

Гібридні слова найчастіше утворюються в результаті зсуву, тобто походять від словосполучення в іноземній мові. Такі утворення трапляються дуже рідко.

Крім цього, суфіксація англійських запозичень традиційним для німецької мови способом за допомогою *-in* утворює нові слова, такі, як *die Stylistin* або за допомогою *-er*: *der Snowboarder, der Trainer*, або за допомогою *-en*: *jobben, joggen, trainieren*.

Подібно одне і те саме англійське запозичення може бути скомбіноване з багатьма німецькими словами, так звані «словникові гнізда»:

«Look-»: *der Military-Look, der Bondage-Look.*

«Design-»: *die Designagentur, der Design-Pass.*

«Facebook-»: *der Facebook-Inhalt, der Facebook-Nutzer, der Facebook-Chef.*

«Laser-»: *der Hochenergie-Laser, die Laserkanone.*

Як видно з цих прикладів, немає певних критеріїв в написанні складних слів: разом, окремо, через дефіс і т.д. Це можна пояснити тим, що сприйняття дуже довгих слів утруднене. Написання через дефіс або окремо полегшує читання, а часто і розуміння словоскладання.

Продемонструємо на прикладі англійського запозичення *style*, скільки на його основі утворилися нових лексичних одиниць в німецькій мові (рис.

1.1).

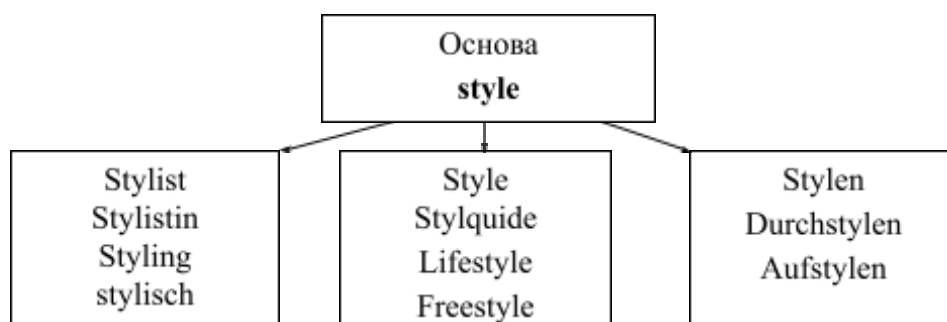

Рис. 1.1. Словотворення нових лексем в німецькій мові на основі англійського слова-основи *style*

Таким чином, запозичені слова англійської мови не просто інтегруються в німецьку мову, в системі приймаючої мови на їх основі відбуваються словникові новоутворення, що збагачує німецький лексикон новими лексичними одиницями.

Окремі англійські запозичення розширили своє значення в німецькій мові і змінили стилістичне забарвлення. Прикладом може бути слово *Sandwich* – у німецькій мові воно має п'ять значень: 1. *Doppelte, mit Käse, Schinken o.a. belegte Weibbrotsschnitte*; 2. (österr.) *belegtes Brot, Brötchen*; 3.

Kurzform von – Sandwichmontage; 4. Belag des Tischtennisschlägers aus einer Schicht Schaumgummi o.ä. ueiner Schicht Gummi mit Noppen; 5. Auf Brust u. Rücken zu tragendes doppeltes Plakat.

Існують різні ступені визначення асиміляції.

1. Повна асиміляція запозичених слів, коли слово поступово уподібнюється фонетичній і граматичній системі мови і зовсім не відрізняється від загальної німецької лексики: *Fenster, Mann, Stiefel, fehlen* та ін. У цих випадках вимова, морфологічна форма вже не змінюють іноземного походження цих слів. У слогані німецької зубної пасти – «Nehmen Sie die Zahngesundheit in Ihre Hand» – можна побачити звичне для німецької мови слово *die Hand*, яке давно отримало необхідні за правилами мови категорії числа, роду і відмінка і прижилося в німецькій мові. Слоган німецького сайту знайомств Flirt-Fever говорить «*Flirten. Chatten. Daten*». Тут англійські слова *to flirt, to chat, to date* за правилами німецької мови набаули закінчення *-en*, характерні для німецьких дієслів.

Отже, повна асиміляція включає в себе іншомовні слова англо-американського походження, які повністю адаптувалися в німецькій мові, отримавши необхідні категорії роду, числа, відмінка.

2. Неповна асиміляція:

а) такі слова, в яких тільки наголос замінює іноземне походження.

Що стосується морфологічних і орфографічних ознак, то слова в цьому відношенні повністю асимілюються: *Maschine, Fabrik, Student, Professor* та ін.;

б) деякі слова, які ще зберігають кілька іншомовних ознак – суфікси, префікси, окремі орфографічні та фонетичні особливості: *Archivarius* – з суфіксом *-arius* і *v* замість *w*, *Organisation* з суфіксом *-tion*, *amoral* з префіксом *a-*. Тут ми маємо справу зі слабким ступенем асиміляції;

в) випадки, в яких іноземна орфографія і частково фонетичний вигляд повністю зберігаються, але відбувається орфографічна асиміляція.

Наведемо наступний приклад, який свідчить про часткову асиміляцію англійських запозичень. У прикладі містяться англіцизми, написання яких відповідає німецькій граматиці. Слоган німецької компанії солодошів *Vivil* звучить «*Get the **Power***». Написання іменника з великої літери, що прийнято граматикою німецької мови, дозволяє нам говорити про часткову асиміляцію. Слоган гель-спрею для волосся *Poly Swing* - «***Das Styling**, das alles verändert*». Носовий звук -ng є нехарактерним для німецької мови, що відразу видає слово як запозичене з англійської мови. У німецькій мові слова з суфіксом -ing зараховуються до жіночого роду, проте такі слова не підпадають під правила німецької мови при утворенні множини або відмінюванні за відмінками, що зараховує їх до частково асимільованих запозичень.

3. Слова, що не піддаються уподібненню (нульова асиміляція), – це слова, які зустрічаються в німецькій мові в своїй незмінній іноземній формі: *nota bene, Studiosus medicinae, fortissimo* і т.д. Нульова асиміляція запозичень в німецькій мові має на увазі збереження слів в тому вигляді, в якому вони функціонують у рідній мові. Найчастіше нульова асиміляція спостерігається в стійких виразах і цитатах. Даний вид асиміляції також можна зустріти в слоганах німецьких фірм: слоган безалкогольного напою *Afri-Cola* компанії *Mineralbrunnen Überkingen-Teinach AG* - «*Sexy ... mini ... super ... **flower** ... **pop-op** ... Cola ... alles ist in Afri Cola* ». Незважаючи на те, що за правилами німецької мови іменники пишуться з великої літери, слова *flower* і *pop-op* (прохолодний газований напій) написані з маленької літери, як в англійській мові [84].

Як видно з перерахованих вище прикладів, англо-американські запозичення по-різному інтегруються в німецьку мову. Вік запозичень, особливо частотність їх вживання і важливість вираженого поняття,

відіграють значну роль при асиміляції запозиченого слова. Чим раніше відбувається запозичення, чим частотнішим є вживання запозиченої лексеми, тим швидше і повніше воно уподібнюється.

У тісному зв'язку з питанням асиміляції стоїть також проблема їх розподілу. Німецькі лінгвісти Шкоду, Тоблер, Бехадхель, Кляйнпауль та інші поділяють всі запозичені слова на дві групи: запозичені та іноземні слова. До запозичених слів зараховуються ті, які повністю уподібнилися і внаслідок цього були включені в німецький словниковий склад. Під терміном «іноземні слова» автори розуміють слова, яким притаманні деякі ознаки іншомовного походження. Мова тут розглядається не в своєму історичному розвитку, а як щось стабільне, незмінне. Принципово протилежну думку висловлюють лінгвісти Л. Зиндер та Т. Строева. Всі слова вони ділять на дві групи: німецькі та іноземні. До першої групи вони відносять так звані істинно німецькі слова, як *Tag*, *Kraft*, *arbeiten* та ін.; запозичені, які повністю пристосувалися до мови – *Pferd*, *Lampe*, *Fabrik* і т.д., крім того, іноземні слова – *Physik*, *Chor* та ін. [45, с. 73].

Іноземне походження можна виявити тільки в результаті спеціального науково-історичного аналізу, при цьому є випадки, де такий аналіз взагалі неможливий і навіть зайвий. Проаналізуємо інтернаціоналізми. Під інтернаціоналізмами в німецькій мові розуміють слова іноземного походження, які притаманні багатьом мовам світу і виражають певні поняття економіки, політики, науки і техніки, культури та мистецтва, повсякденного життя.

Інтернаціоналізми здебільшого зрозумілі всім і є часто вживаними у мовній практиці, наприклад, *Republik*, *Demokratie*, *Armee*, *Konzert*, *Museum*, *Kultur* та інші, а також у всіх мовах дуже схожі за своєю фонетичною формою. Інтернаціоналізми в різних мовах відрізняються незначними специфічними фонетичними, орфографічними та морфологічними

особливостями: німецьке *Musik*, фр. *musique*, англ. *musik*, укр. *музика*. Крім того, характерно, що в різних мовах інтернаціоналізми мають одне і те ж значення: *Telefon, Oper, Mathematik* та інші.

Міжнародна лексика відіграє велику роль у зміцненні взаємних відносин народу, для утворення міжнародної мови. Ця лексика – переконливе відкриття міжнародних тенденцій в розвитку мови. Однак це тільки одна сторона проблеми запозичень. А. Іскоз та А. Ленкова вважають правильним розгляд інтернаціоналізмів як особливої групи запозичених слів [24, с. 90].

Під інтернаціональними словами розуміють такі, форма яких змінює іншомовне походження. Ці слова здебільшого мають німецькі еквіваленти, наприклад, *transpirieren, schwitzen*.

Під терміном «запозичене слово» розуміються всі іншомовні елементи, незалежно від часу його запозичення та ступеня його асиміляції. Всі запозичення можна розділити на три групи:

- німецькі слова – повністю уподібнилися і злилися із загальною лексикою запозиченого слова. Група слів, яка охоплює цей термін, важлива тільки з точки зору історико-генетичного аналізу словникового складу. (*Mensch, Kraft, machen* та ін.);

- міжнародні слова – це слова, які поширені в багатьох міжнародних мовах і зрозумілі запозичені слова (*Ragtime, Ranch, Outsider* та ін.);

- іноземні слова – це ознаки збережених запозичених слів іноземного походження, які не стали інтернаціоналізмами.

Особливий різновид запозичень – це переклад запозиченого слова (калькування). Під перекладом запозиченого слова розуміють по можливості точний переклад, калькування слів або словосполучень з іноземної мови. Вже в ранній час історії німецької мови мало місце калькування слів. У стародавнь-верхньонімецькій мові є багато перекладів запозичених слів, насамперед з латинської мови, наприклад позначення днів тижня: *Montag*.

Manintag – це переклад лат. *dies lunae* «день місяця»; *Sonntag* – стародавньоверхньонімецьке *sununtag* з лат. *dies solis* «день сонця»; *Freitag* – стародавньоверхньонімецьке *frietag* – це також німецький варіант латинського *dies Veneris* «день богині Венери».

У пізні періоди історії німецької мови поширювався переклад запозичених слів, але це вже були переклади не тільки з латинської мови, а й з інших мов: *Wasserleitung* з фр. *fraternite*; *Freidenker* з англ. *Freethinker*; *Ideenassoziation* з англ. *Association of ideas*.

Можуть калькуватися не тільки окремі слова, а й цілі словосполучення. Так утворене словосполучення *auf der Höhe sein* з фр. *être a la hauteur*; *öffentliche Meinung* з фр. *opinion publique*, *der Kampf ums Dasein* з англ. *struggle of life*, *Wer wen!* з української *Хто кого* і т.д.

При калькуванні знаходять своє вираження особливості кожної мови. Це ж використовується при перекладі мовного засобу, який утворює особливість прийнятої мови. Тому, наприклад, часто синтаксичні словосполучення інших мов відповідають складним словами в німецькій мові, наприклад, лат. *lingua matris* відповідає німецьке слово *Muttersprache*, фр. *chemin de fer* – *Eisenbahn*, англ. *division of labour* – *Arbeitsleistung* і т.д. Крім того, до уваги беруть порядок слів.

Наприклад, у французькій мові атрибутивні прикметники відсуваються на задній план: *opinion pulique*, в німецькій – *öffentliche Meinung*.

Таким чином, англійські запозичення поступово входять в німецьку лексичну систему і при цьому набувають тих особливостей, які притаманні саме німецькій структурі словотвору, морфології і лексики. Є винятки, коли англійське запозичення в повному обсязі асимільовано в німецьку мову, але в цілому, ступінь асиміляції більшості слів дає зрозуміти, що англо-американізми можуть активно взаємодіяти з німецькою мовою і переймати особливості цієї мови.

1.3. Причини проникнення англійських запозичень у сучасну німецьку мову

Лексика національної мови завжди перебуває під відчутним впливом позамовної дійсності і максимально повно відображає динамічні процеси зміни мовного лексикону та схильність мови до дії лінгвальних та екстралінгвальних чинників, модних тенденцій. Кількісне збільшення запозиченої лексики (особливо з англійської мови), яке спостерігаємо на межі XX – XXI ст., великою мірою зумовлене такими позамовними чинниками, як суспільно-політичні, економічні зміни в країні, глобалізаційні процеси, інтеграція в міжнародні та інформаційні сфери [11, с. 44].

Н. В. Гудима, досліджуючи чинники лексичних запозичень у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві, наголошує, що головними рушійними чинниками, які мають найбільший вплив на розвиток національної мови, її еволюцію, є позамовні або зовнішні та внутрішньомовні, або тільки внутрішні чинники [9, с. 42]. Загалом в сучасній лінгвістиці немає одностайності та усталеності у спеціальних назвах цих понять. Так, С. Семчинський чинники проникнення іншомовних запозичень в ту чи іншу мову класифікує на:

- 1) екстралінгвістичні (нелінгвістичні);
 - 2) інтерлінгвістичні (лінгвістичні, або зовнішні) та
 - 3) інтралінгвістичні (внутрішні) [35, с. 26].
- Деякі мовознавці на позначення таких чинників вживають дефініції «екстралінгвальні» та «інтралінгвальні» чинники (Ахманова, Панфілов), «нелінгвальні» чинники (Гепнер). І. Кочан номінує їх зовнішньо – та внутрішньомовними чинниками, які впливають на процес запозичення іншомовних слів [20, с. 6]. Дослідниця зауважує, що «з давніх-давен торговельні, економічні та культурні зв'язки між народами сприяли проникненню в різні мови іншомовних слів.

Запозичували слова на позначення реалій «чужого» життя або давно відомі реалії нерідко перейменовували вдалим запозиченим словом. Так само й українська мова збагачувалася іноземними елементами і словами» [20, с. 6]. Сьогодні в мовознавстві найбільш уживаними є такі синонімічні пари термінів, як «внутрішні і зовнішні», «мовні (лінгвальні) та немовні (позамовні)», «екстра – та інтралінгвальні» чинники.

На постійній дії зовнішніх та внутрішніх чинників розвитку мови постійно акцентують увагу як вітчизняні, так і зарубіжні лінгвісти (І. Кочан, О. Мороховський, Г. Пауль, П. Селігей, С. Семчинський, В. Сімонок, О. Стишов, Л. Струганець та ін.). До внутрішньомовних чинників впливу на розвиток мови можна зарахувати ті, що зумовлені властивостями певної мовної системи і становлять значний теоретичний і практичний інтерес [22, с. 22]. М. Кочерган виокремлює такі внутрішні чинники, які стимулюють вживання запозичених лексем: 1) намагання уникнути полісемії, закріпити за своїм і чужим словом різні смислові відтінки; 2) прагнення замінити багатослівне найменування однослівним [33, с. 229-230]. Н. Юрійчук до причин запозичення іншомовних слів у національну мову відносить розширення складу учасників комунікації, психологічну відстороненість від мови минулого, послаблення цензури тощо [47].

Еволюція англійської лексики в німецькій мові зазнала чотири основні етапи:

I етап – розвиток світової торгівлі між Британією і Німеччиною (XV-XVI ст.).

II етап – бурхливе зростання промислового виробництва і розвиток природничих наук в провідних країнах та університетах світового рівня.

III етап – виникнення англо-американізмів.

IV етап – період постіндустріальної економіки: Інтернет, телекомунікації, орбітальні космічні станції.

На підставі джерелознавчого аналізу історичними причинами пояснюються три періоди проникнення англійської лексики в німецьку мову. Відмінною особливістю першого етапу є розвиток торгівельних відносин і морехідних зв'язків між британцями і жителями півночі Німеччини. Тому першими були терміни: *boot* (mitteleng. bot) човен; *Lotse* (mitteleng. Loads) лоцман [10, с. 33].

Другий період проникнення англійської лексики в німецьку мову характеризується значним зростанням промислового виробництва в Англії, що дозволив трансформувати зовнішні торговельні зв'язки з Німеччиною. Корінні зміни в політичному житті Англії спричинили появу неологізмів у сфері економіки. Деякі з них (*Import* «імпорт», *Export* «експорт», *Scheck* «чек», *Budget* «бюджет») надовго закріпилися в німецькій мові [10, с. 33].

Третій період пов'язаний з динамічним соціально-економічним розвитком Сполучених Штатів Америки на початку ХХ століття. У другій половині ХХ століття в німецьку мову проникає велика кількість запозичень з американського варіанту англійської мови. Їх поява пояснюється потребою в новій термінології в сфері інформаційних технологій, економіки, менеджменту (в тому числі міжнародного бізнесу). Німецький лексиколог Петер Ганц відзначав, що після Другої світової війни ще більше посилювався вплив американського варіанту англійської мови на лексичний склад німецької мови. Науковець зазначав: «Es sei bemerkt, das viele englische oder amerikanische Wörter auch in ungerer Zeit ins Deutsche gekommen sind und weiter kommen. Hier sind Entlehnungen aus der amerikanischen nationalen Variante der englischen Sprache zu verzeichnen. Obgleich nicht immer festzustellen ist, welche Entlehnungen aus der amerikanischen und welche aus dem britischen Englisch kommen, weswegen in der Fachliteratur sie vielfach Angloamerikanismen genannt werden, handelt es sich aber nach 1945 vorwiegend um Amerikanismen, denn Großbritannien wurde als Weltmacht in wirtschaftlicher

Hinsicht in der Nachkriegsentwicklung von den USA überflügelt» [77, с. 78]. Таким чином, П. Ганц виділив англо-американізми в окрему групу запозичень, пропонуючи не проводити чітких меж між англіцизмами та американізмами.

На відміну від ситуації в минулому, коли запозичення вживалися елітою суспільства, в сучасній німецькій мові вони використовуються широкими верствами. Сьогодні англійські запозичення увійшли в моду [77, с. 130], крім того, вони вживаються в спеціальних областях знань: наприклад, в німецькій мові 50 % лексем з області комп'ютерних технологій позначаються англійськими словами (у французькій мові цей показник дорівнює 82%) [68, с. 113-114]. Багато сучасних німецьких вчених акцентує увагу на надмірно частому використанні запозичень в німецькій мові; англійські слова настільки міцно входять в мову німців, що з'явилося навіть поняття *Denglisch* [68, с. 114].

«*Denglisch*» як специфічний мовний феномен не представляє великої загрози для німецької мови, вважають редактори видавництва «Duden». Вони додають такі англіцизми, як *Meeting* або *Stalker* в Словник, оскільки ці слова часто зустрічаються і вживаються в сучасній німецькій мові [55]. На думку лінгвіста Рудольфа Гоберга, англіцизми служать збагаченню німецької мови: «Такий розвиток подій був завжди корисним для словникового складу мови. Процес запозичення сьогодні динамічний, як ніколи раніше [55]».

Довідник «Індекс англіцизмів» використовується в німецькій мові щодня. Список слів постійно оновлюється і в даний час містить близько 7500 записів. «Індекс англіцизмів» не тільки описує німецьку мову, а й вносить вклад у подальший розвиток англіцизмів. Дана книга показує, що німецька мова в усіх предметних областях розширюється і є живою. Згідно з авторами зазначеного довідника, англіцизми діляться на 3 групи: 79 % запозичених з

англійської мови лексем становлять англіцизми, що «витісняють» «розрізняють» – 18% і «доповнюють» – 3% [55].

«Доповнюючі» – це англіцизми, які заповнюють наявний в мові словниковий пробіл в синонімічному ряду і таким чином відкривають нові можливості для вираження експресії; в їх числі також ті, чий наявний в мові статус збігається із запозиченнями, хоча у фонетичному і граматичному сенсі вони поки ще повністю не асимілювалися. У Словнику іноземних слів для них запропоновані синоніми. Наприклад: *Baby, Boiler, Clown, fair, Interview, Sport*.

«Розрізняючі» щодо існуючих в німецькій мові слів є англіцизми, які позначають нові факти і явища, назви (позначення) для яких ще потрібно винайти або ввести заново. Для них в мові запропоновані також німецькі відповідники. Наприклад: *E-Post* для *e-mail*, *Prallkissen* для *air bag*, (*geschichtliche Vorbilder*) *Bahnsteig* для *Perron*, *Bürgersteig* для *Trottoir*, *Hubschrauber* для *Helicopter*).

У ролі англіцизмів, що «витісняють», виступають англіцизми, які все частіше використовуються в мові, замість існуючих, повнофункціональних і зрозумілих кожному мовцеві німецьких слів і семантичних полів, ускладнюючи тим самим розуміння і спрощуючи мовну експресію; або англіцизми, використання яких перешкоджає появі німецьких позначень для нових явищ і фактів, що тим самим гальмує подальший розвиток німецької мови. Наприклад: *keeper* (*Torwart*), *shop* (*Laden*), *slow motion* (*Zeitlupe*), *ticket* (*Fahr-, Eintritts-, Theater-, Kino-, Flugkarte, Strafzettel*) або *all-inclusive* (*Pauschalangebot*), *bad bank* (*Auffangbank*).

Перерахуємо основні причини загального використання англійських запозичень в сучасній німецькій мові.

1. Фактори економії мови. Оскільки в мові поширена тенденція до мовної економії, дуже поширеними в широкому вжитку є англійські

односкладові слова: *Film, Club, Trend, Dock, Kick, Trip*. Сюди можна віднести скорочення і аббревіатури: *Brunch (Breakfast + Lunch), Smog (smoke + fog), VIP (Very Important Person)*.

2. Необхідність диференціації. Англіцизми часто є обумовленими ознаками окремих фактів і методів, в той же час відображається їх походження. Тому англійські запозичення служать у багатьох сферах предметно-мовними і науковими засобами комунікації і пропонують нові можливості для диференціації. Англіцизми можуть використовуватися для розширення значень, наприклад, в області музики: слова *Chanson, Schlager, Lied* можуть бути замінені англіцизмами *Song, Hit, Evergreen, Oldie*.

3. Експресивні можливості. Англійські запозичення забезпечують мову-реципієнта синонімами, які часто замінюють слова іншої мови, перевантажені конотаціями і асоціаціями, і можуть використовуватися для посилення вираження.

4. Значення престижу. З англіцизмом може бути пов'язано позитивний або нейтральний вираз. Англійські запозичення можуть відображати нове, краще ставлення до означеної речі і вказувати на зміну соціальних умов. Наприклад, замість слова *Backfisch* використовується *Teenager* (табу і евфемізм).

5. Проста інтеграція. Оскільки англійська та німецька мови належать до германської мовної групи, вони мають схожу структуру, що дозволяє англійським словами легше інтегруватися в німецьку мову. Навіть «j» (*Jogging, Job*), «ch» (*Chip, Check-IN*), «th» (*Thriller, Thatcher*) зазвичай не становлять проблем для німецькомовної людини.

6. Світове значення англійської мови. Через лідерство США в світі науки і техніки англійська мова є мовою всього світу. Таким чином, запас англіцизмів на німецькій мові надає інформацію про власні культурні стандарти і рівні знань.

Інтеграція запозичень в сучасну німецьку мову пояснюється тим, що для деяких предметів, речей, понять, які надходять з-за кордону, в німецькій мові відсутнє визначення в семантичній системі мови, і їх можна позначити тільки за допомогою опису, використовуючи при цьому словосполучення або навіть цілі речення. Прикладом може слугувати поняття *Public Relations*, що німецькою означає: *Offentlichkeitsarbeit, offentliche Beziehungen, Kontaktpflege und Meinungspflege* [53, с. 165]. Або поняття *Trader*, яке німецькою мовою можна пояснити в такий спосіб: *Ist eine Person, die einen Trade ausführt. Wenn Sie also eine Aktie kaufen, sind Sie im Grunde bereits ein Trader*. У цих та подібних випадках доречно вживання англо-американські терміни, оскільки їх опис за допомогою німецьких еквівалентів досить важке і багатослівне.

Загальне застосування англійських понять в діловому світі має і свої переваги, оскільки мінімізуються труднощі розуміння термінів, які вже вкорінилися в німецькій мові, при цьому навіть не маючи еквівалентів в німецькій мові. Проте чимала представленість англіцизмів в сучасній німецькій мові – це індикатор не тільки збагачення її системи, а й показник певною мірою контамінації мови.

Відсутність німецького лексичного відповідника англійському слову *Manager* заповнюється лише за допомогою описової конструкції: *mit weitgehender Verfügungsgewalt und Entscheidungsbefugnis ausgestattete leitende Persönlichkeit eines Grossunternehmens*. Очевидно, що звернення до англійської термінології в розглянутих прикладах краще в цілях мовної економії.

Як справедливо зазначає Теодор Адорно, «там, де з тих чи інших причин неможливий дослівний переклад, краще використовувати іноземні слова» [53, с. 89]. У сучасній німецькій мові існує велика кількість понять, що вимагають змістовних і компактних за формою лексичних відповідників англійських лексичних одиниць. Кожна мова прагне до стислості.

Телеграмний стиль використовується не тільки в СМС-повідомленнях, а й у повсякденній мові. Переважно англійські слова коротші і зручніші у вимові, ніж їхні німецькі відповідники. Наприклад, порівняємо такі слова як англійське *Trucker* (2 склади і 7 букв) та німецьке *Lastwagenfahrer* (5 складів і 15 букв). Іншими прикладами на підтвердження сказаному є: *Management – Unternehmensleistungen*, *ointventure – Gemeinschaftsunternehmen* та ін. Очевидно, що англіцизм мають більш коротку форму в порівнянні з аналогічними за значенням німецькими словами.

Ще однією причиною проникнення англійських запозичень в сучасну німецьку мову є потреба в налагодженні міжмовної комунікації. Використання англіцизмів має велике значення для досягнення взаєморозуміння між співрозмовниками, подолання можливих труднощів комунікації. Багато людей часто вживають англіцизми, щоб продемонструвати свою приналежність до вищих верств сучасного суспільства. Англіцизми у мові молодих людей є індикатором соціального статусу, інтелектуального рівня. Молоді люди різного соціального статусу намагаються притримуватися провідних тенденцій традиційної моди: вони прагнуть створити свій стиль в одязі й мові, сформувати власний імідж, який виділяє його власника з натовпу. У цьому випадку досить спірним є питання про те, що використання англіцизмів в середовищі сучасної молоді не несе особливої змістовної, стилістичної функції. Вживання англіцизмів у повсякденній мові більше характерно для молодіжного середовища, це в основному підлітки, студенти. Підлітки в Німеччині вивчають англійську мову як першу іноземну мову, для молодіжної культури значне місце на музичній сцені займають англомовні виконавці. Це також стає причиною проникнення англіцизмів у молодіжну субкультуру.

Дослідження лексики німецькомовної молоді може дати багатий матеріал щодо використання англо-американізмів представниками молодого

покоління. Наприклад: *Boss* (бос) з синонімами *Chef* (начальник, шеф), *Leader* (лідер) для позначення провідної особистості в якомусь молодіжному колективі; *Farm* «Wochenendehaus» (дача); *die Oldies* (батьки); *out sein* (бути не в змозі робити щось); *Power* (сила, влада) – приваблива сила, те, що подобається.

Уже згаданий термін «Denglisch» (поєднання з *Deutsch* – німецька мова і *Englisch* – англійська мова) іноді використовується для критики надмірного вживання англіцизмів та уявних англійських слів і виразів в німецькій мові або створення штучних англійських слів всередині німецької мови, таких як *Showmaster*, що позначає телеведучого, *Handy* – англійське поняття, яке отримало в німецькій мові спотворене значення. У Німеччині *Handy* означає «мобільний телефон», хоча в англійській мові це слово означає «зручний у використанні; моторний». Сьогодні *Denglisch* – це форма німецької мови, яка легко девальвується під впливом англіцизмів, що містить слова, мовні звороти і граматичні структури англійської мови, які стали модними ще в минулому столітті, але є широко поширеними сьогодні.

Покоління зрілих людей використовує в своїй розмовній мові в основному описові конструкції, або надає перевагу знаходити відповідники англійським словам. Для багатьох англіцизмів існують точні і чіткі німецькі відповідники. Так, англійське слово *Lover* цілком може замінити традиційним німецьким словом *Liebhaber*, а поширене сьогодні *Loser* має точний німецький замінник – *Verlierer*. *Feeling* – це *Gefühl*. Слово *Flughafen* повністю може замінити англійське *Airport*, так само як звичне *Deal* – словом *Handel* [71].

Багато сучасних запозичених англіцизмів не є результатом фантазії, а цілком очевидно, що вони виникли в мові під впливом модних тенденцій. Використовувані в німецькій мові неологізми є здебільшого словами

іноземного походження, які прийшли у сучасну німецьку мову разом з новими предметами і поняттями.

Перший шлях запозичення - це пряме запозичення без зміни сенсу слова: *Talkshow*, *CD-Player*, *Team*, *Meeting*, *Sprint*. Другий шлях - це термінологічні синоніми, які існують поряд з наявними в мові назвами і складають конкуренцію для німецьких синонімів: *leasing* – *Vermietung*; *marketing* – *die Massnahmen eines Unternehmens*; *consulting* – *der Berater*; *investor* – *der Investitionsträger*; *user* – *Nutzer*. Існує також третій шлях – змішане утворення. Це складні слова, перша частина з яких запозичена з англійської мови, а інша частина являє собою основу німецького слова: *Powerfrau* замість *Geschäftfrau*; *Reiseboom* замість *grosse Reisenachfrage*.

Англійські запозичені слова можуть вживатися в німецькій мові не в їх прямому значенні. Так американське «*Administration*» в німецькій мові використовується для позначення не управлінського апарату президента США, а уряду США. Існують також так звані «псевдоангліцизми», тобто запозичення, які утворені з англомовних складових частин, але в німецькій мові використовуються в іншому значенні. Ілюстрацією таких слів можуть слугувати слова *Dressman*, *Oldtimer*, *Shorty*, *Showmaster*. Запозичені дієслова можуть змінюватися відповідно до правил німецької граматики: до них приєднується інфінітивні закінчення -en, -n. Це дає можливість відмінювати дієслово: *to trade* – *traden*, *to swap* – *swappen*, *to manage* – *managen*.

Сьогодні найбільш лексично рухливими сферами є: спорт, музика, економіка і техніка. Дані сфери відчувають великий термінологічний вплив, тут виникають нові терміни на основі нових технологій, які переважно виникають в США. Наприклад, *Freestyle*, *Penalty*, *Make-up*, *Trend*, *Playstation*, *Joystick* і т. л. Професіоналізми також представляють собою багатий матеріал для розвитку мовної системи. Багато термінів сьогодні міцно закріпилися і в

повсякденній німецькій мові: *Meeting cancel, Check-in machen, Preise scannen* [15].

Англiцизми уникають частого використання, вони є варіантом при використанні німецьких термінів. Наприклад, *Banker* звучить сучасніше, ніж *Bankier* і має коротшу форму, ніж *Bankfachmann*. В одному і тому ж контексті можна використовувати різні варіанти англійських позначень: замість *Dollar* часто вживається *Greenback* (подібно як і в українській мові часто вживаються жаргонізми «бакси»).

Спiрним серед лiнгвiстiв є використання англiцизмiв у мові в разі відсутності у них особливої змістовної, стилістичної або синтаксичної функції. Таким, наприклад, є використання англiцизмiв для створення певного iмiджу, в разі, якщо необхідно підкреслити свій соціальний або iнтелектуальний рiвень, продемонструвати свою приналежність до молоді і ставлення до сучасності. При контекстуальному аналізі текстів різних мовних стилів німецької мови можна помітити, що для численних англiцизмiв iснують точні і виразні німецькі відповідники: *Feedback* може бути замінено німецькими лексемами *Rückmeldung, Birthday – Geburtstag, User – Nutzer*.

У текстах онлайн-газет вжито багато запозичень, які прийшли з англійської мови. Значно рідше зустрічаються iншомовні лексеми, які ввійшли в німецьку мовну систему з французької, італійської, китайської та iнших мов. Всі англiцизми певною мiрою зберігають своє iншомовне написання (наприклад, *Smartphone, Trainer, Fitnesscoach* і т.д.), хоча і пишуться з традиційної для німецьких iменникiв великої лiтери, чого не спостерiгалося ще кілька років тому (*Mein Leben ist eine giving-story . Ich habe verstanden, dass man ... das future denken haben muss* [64, с. 57]), тобто відбувається поступове «онiмечення» запозичених слів та елементів.

Серед запозичень зустрічаються складні слова, в яких обидва або один з елементів запозичені з іншої мови. Можна виділити три типи подібних утворень:

- 1) похідне від іноземного кореня;
- 2) складне слово, що складається щонайменше з однієї німецької та з однієї іноземної основи;
- 3) складне слово, що складається з двох або більше іноземних основ.

Усі три зазначених типи слід віднести до гібридних слів. Слідом за Т. Пономарьовою, під гібридними словами ми розуміємо «єдині словесні комплекси, утворені злиттям запозичених і німецьких словотворчих елементів за німецькими словотворчими моделями» [31, с. 25].

Найчастіше до запозичених основ, що позначає суб'єкт дії, додається німецький суфікс жіночого роду *-in*: *Bloggerin, Designerin, Journalistin*, що є характерною особливістю німецької мови.

Гібридні слова найчастіше утворюються в результаті зсуву, тобто походять від словосполучення в іноземній мові. Прикладами таких утворень можуть служити лексеми *Tabletcomputer, Smartphone, Fitnesscoach, Internetkonzern, Topmodel, Rekordtransfer, Styleguide* і т.д. Зрушення є досить поширеним типом словоскладання в німецькій мові для іменних (*Nahost-Diskussion*) і для неіменних частин мови (*zugrunde*) [63, с. 57-59], тоді як при запозиченнях зрушення використовується переважно для іменників. У текстах онлайн-газет зустрічаються три способи написання: окремо, разом і через дефіс.

Німецька мова не тільки з'єднує запозичення з двох іноземних мов, що потрапили в німецьку мову в різний час, але і надає їм незначний негативний відтінок. Зупинимось докладніше на двох лексемах: *Styleguide* і *Live-ticker*. Обидві лексеми прийшли в німецьку мову з англійської, де існують тільки у вигляді словосполучень (*style guide* і *live ticker*). Поясненням цього явища

може бути іменний характер англійських словосполучень, в яких перше слово виступає визначальним по відношенню до другого, що відповідає визначально типу словоскладання в німецькій мові [63, с. 57].

Визначальний елемент обох слів зустрічається не тільки в представлених лексемах. Так елемент *style* входить до складу лексеми *Styleführer* (з тим самим значенням, що і *Styleguide*), а елемент *live-* взагалі може вважатися частотним словотворчим елементом німецької мови (порівняємо *Liveübertragung*, *Livebericht*, *Livesendung* і т.д.). І. Ольшанський та А. Гусєва вказують на те, що подібні елементи можуть стати основою словотворчого гнізда [29, с.140]. Елемент *live-* – далеко не єдиний елемент іноземного походження, який входить в систему німецького словотворення: «Німецька словотворча система дозволяє без утруднень інтегрувати запозичені слова і нові для німецької мови морфеми» [13, с. 140]. Подібний результат словоскладання німецькі лінгвісти В. Фляйшер та І. Барц називають словами-гібридами [64]. Крім них про гібридне словотворення говорять І. Ольшанський та А. Гусєва [29, с. 140], Т. Шиппан [79, р. 261-269]. З вищесказаного можна зробити висновок, що процес запозичення відбувається не лише на лексичному, а й на морфемному рівні.

У минулому така тенденція також мала місце. Так, у «Словнику словотворчих елементів» за редакцією М. Степанової більшість афіксів має іноземне походження [37, с. 528]. Тобто дана тенденція з'явилася не сьогодні, і її не можна вважати відмінною рисою сьогоденної хвилі запозичень. При цьому, якщо в минулому запозичені словотвірні елементи з'єднувалися в німецькій мові тільки з іншими запозиченими словотворчими елементами, то сьогодні намітився відхід від цієї тенденції. М. Степанова з посиланням на В. Фляйшер наводить приклади слів, в яких німецький афікс приєднується до іноземної основи: *Motiviertheit*, *Interresiertheit* [37, с. 529] і т.д.

Таким чином, можна зробити висновок, що запозичення слід вважати одним із способів розвитку сучасної мови, який дуже динамічно і гнучко реагує на потреби суспільства, причому основною причиною запозичення лексики іншої мови є відсутність відповідного концепту в когнітивній базі мови-рецептора. Інші причини мають на увазі необхідність вираження за допомогою запозиченого слова поняття, що має вираз у рідній мові, яке розширює арсенал виразних засобів мови, і т.д.

1.4. Німецькі запозичення в англійській мові

Англійський лексичний запас містить у собі безліч слів, які свого часу були запозичені із німецької мови. Такі слова часто називають германізмами. Англійська мова перебуває під впливом німецької у питаннях науки і техніки, а також у соціальних та політичних сферах. Але деякі запозичення з німецької мови торкаються побутової лексики, що пояснюється тим, що Англія та Німеччина знаходяться близько одна до одної на карті світу. Також вони взаємодіють на єдиному європейському просторі.

Хоча у словниковому складі англійської мови є значна кількість слів, запозичених з німецької мови, однак, власне німецьких словникових одиниць, що увійшли до складу англійської лексики, мало. В англійській мові існує близько 820 слів німецького походження або наукових та технічних термінів, створених у Німеччині з класичного кореня. Але дуже велика кількість слів, запозичених з німецької мови і які стосуються галузі науки, утворені від латинських і грецьких коренів. Тобто ці слова, насправді, є міжнародними, хоча вони були запозичені з німецьких джерел [16, с. 112].

Як відомо, англійська мова належить до західної підгрупи германських мов. У цьому зв'язку А. Підвальна та Л. Данцл наголошують, що слова, які входять до корінного фонду англійської мови, знаходять дуже часто етимологічні паралелі в інших германських мовах. Дослідники виявили, що

особливо багато подібних паралелей до споконвічних англійських слів знаходиться у мовах західногерманської підгрупи, у тому числі в німецькій: англ. Day, нім. Tag (день); англ. Night, нім. Nacht (ніч); англ. Book, нім. Buch (книга) [28, с. 409]. Навіть сам термін «запозичення» ввійшло в англійський лексикон з німецької мови: англ. Loanword (або loan-word) – нім. Lehnwort.

Як відомо, у різні історичні епохи запозичення лексичних одиниць у мову може відбуватися у різний спосіб. Щодо німецьких запозичень в англійську мову, то велика частина германізмів прийшла в англійську мову через публіцистичну та наукову літературу. Однак за останні кілька десятиліть у зв'язку з розвитком туризму, проведенням великої кількості наукових конгресів та конференцій зросли мовні контакти між різними національностями, що дозволяє нам говорити про появу слів, запозичених із різних німецьких діалектів через усну розмовну мову.

Перші запозичення з німецької мови поповнили лексикон, що відноситься сфер торгівлі, військової справи та ботаніки. Вони датуються XVI ст.: *kreuzer* (крейцер, старовинна монета), *halt* (наказ «Стояти!»), *lance-knight* (лицар, озброєний списом). У XVII ст. завдяки розвитку в Британії гірничої справи та металургії почалося активне запозичення німецьких гірничорудних термінів: *zinc* (цинк), *bismut* (вісмут), *cobalt* (кобальт), *wolfram* (вольфрам), *nickel* (нікель), *qletscher* (льодовик) [28, с. 409].

У XVIII ст. вплив німецької мови дещо ослаб через загальний політичний та економічний занепад Німеччини після Тридцятирічної війни. Хоча незаперечним є той факт, що масове запозичення німецьких слів в англійську мову почалося саме в другій половині XVIII ст. (*delicatessen* (делікатеси), *doppelganger* (привид-двійник), *ersatz* (сурогат), *schadenfreude* (зловтіха), *cprivatdozent* (приват-доцент), *dachshund* (такса), *kraut* (капуста), *hamburger* (гамбургер), *pumpernickel* (житній хліб). У цей період активніше почали

запозичуватися в англійську мову наукові терміни. Цей процес продовжився у XIX та XX ст.

У XIX ст. процес запозичення з німецької мови торкнувся насамперед сфери гуманітарних наук. Так, багато сучасних термінів мовознавства є кальками німецьких термінів (*folketyymology* – від *Folksetymologie*, народна етимологія, *loanword* – від *Lehnwort*, запозичене слово) або є германізмами-інтернаціоналізмами (*indogermanic* (індонімецький), *umblaut* (умлаут (умлаут) аблаут, чергування голосних)). Крім того, в даний період в англійській мові з'явилися німецькі назви предметів побуту, продуктів харчування та напоїв: *marzipan* (марципан), *kohlrabi* (кольрабі), *schnapps* (горілка, шнапс), *kirsch* (вишневка, наливка), *vermouth* (вермут). Одночасно німецька мова стала джерелом музичної термінології, що зумовлено великим внеском німецьких та австрійських композиторів у розвиток світової музичної культури [16, с.116]. Як приклади наведемо лексеми *leitmotiv* (лейтмотив), *kapellmeister* (капельмейстер), *claviatur* (клавіатура).

Для XX ст. характерне запозичення слів, пов'язаних з військовою сферою: *gauleiter* (гаулейтер), *Storm troopers* (члени штурмової групи, штурмовики), *blitzkrieg* (бліцкриг), *bunker* (бункер), *Luftwaffe* (Люфтваффе), *Wehrmach.* Очевидно, цей пласт запозичень сформувався в англійській мові у зв'язку з подіями Першої та Другої світових воєн [16, с. 116].

Є. Зінчук, досліджуючи історичний аспект проникнення германізмів в англійську мову, зазначає, що до XIX ст. можна говорити про запозичення німецьких слів лише у англійський варіант англійської мови, а вже в XIX ст. починається новий період запозичення германізмів в американський варіант англійської мови, пов'язаний із значною роллю німецької мови у США. У 1890 р. у США та Канаді виходило близько 800 німецьких газет, сьогодні їх лише 28. Емігранти з Німеччини проживають у багатьох штатах США, найбільша їх кількість була зафіксована в 1910 р. і склала 9 млн. осіб. В

даний час приблизно 2750000 американців використовують німецьку мову для спілкування [20, с.111]. За загальною кількістю носіїв німецької мови США посідають п'яте місце у світі. Найбільш міцні позиції німецька мова посідає у штаті Пенсільванія, де утворився навіть свій діалект німецької мови, так званий *Pennsylvania Dutch*. Таким чином, німецька мова вплинула на словниковий склад англійської мови в результаті імміграції з Німеччини протягом всієї історії США і в XIX ст., особливо в результаті утворення німецькомовних громад в штаті Пенсільванія [16, с.111].

У сучасній англійській активно функціонують німецькі запозичення, пов'язані з певною історичною епохою [80, с. 23]. До таких історизмів належать назви титулів (*kaiser* (кайзер, імператор), *burgrave* (бургграф), *landgrave* (ландграф)), представників станів (*burgher* (міщанин, бюргер), *junker* (юнкер)), органів державного управління (*Rathaus* (ратуша)) та політичні терміни. Розглянемо останні докладніше. Так, германізм *lebensraum* зі значенням «життєвий простір» перегукується з відповідним німецьким терміном, який з'явився наприкінці XIX ст. і був по-новому інтерпретований нацистським рухом. Германізм *putsch*, що означає спробу державного перевороту, перегукується з відповідним німецьким терміном.

Оскільки в Німеччині активно розвивалися природничі науки, німецька мова стала джерелом запозичень термінології з мінералогії (*feldspar/feldspath* (польовий шпат), *hornblende* (рогова обманка), *teerschaum* (морська пінка), *quartz* (кварц)); біології, а саме зоології (*aurochs* (тур, первісний бик), *gemsbok* (сернобик), *hamster* (хом'як), *dachshund* (такса), *poodle* (пудель), *schnauzer* (шнауцер)) та ботаніки (*edelweiss* (едельвейс), *larch* (модерниця), *linden* (липа), *polster* (подушкоподібна рослина), *bast* (лико), *raff* (деревина)). Словниковий склад англійської мови включає германізми зі сфери повсякденного життя, наприклад, кулінарії (*bratwurst* (братвурст), *kraut*

(квашена капуста), *torte* (торт), *noodle* (локшина), *sauerkraut* (кисла капуста), *stolen* (різдвяний кекс), *pretz* (крендель) [80, с. 24].

Отже, німецькі запозичення активно функціонують у сучасній англійській мові. Проникнення германізмів в англійську мову починається з XVI століття і продовжується з різною інтенсивністю до теперішнього часу. Значний вплив німецької мови на англійську є наслідком активного культурного обміну обох націй, при цьому мають місце як прямі, так і опосередковані (наукові, літературні) мовні контакти. Присутність великої кількості германізмів у термінологічних системах англійської мови пояснюється провідною роллю Німеччини у різних галузях науки, класичної музики, мистецтві, філософії, літературі, військовій справі та спорті. Легкість асиміляції германізмів в англійській мові пов'язана з генетичною приналежністю даних мов до однієї мовної групи та загальною культурною спадщиною даних націй. Одним із показників активного процесу асиміляції германізмів є участь запозичених елементів у словотворенні. Загалом стилістичний потенціал запозичених лексем у сучасній англійській мові проявляється у здатності германізмів, як правило, що належать до термінологічних, наукових, літературних та філософських сфер, служити маркером високого соціального статусу та рівня освіти мовця.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ОНЛАЙН-ГАЗЕТ)

2.1. Роль англомовних запозичень у німецькомовних онлайн-газетах

Тексти онлайн-газет належать до медіа текстів. Сьогодні у Німеччині велику роль на рівні з класичними засобами масової інформації – газетами, журналами, телебаченням, радіо, з допомогою яких адресант може встановлювати тенденції мовної діяльності, важливе місце займають онлайн-газети. Оскільки письмова мовна діяльність є одним з інструментів управління свідомістю і діями суспільства, велику увагу лінгвісти приділяють аналізу медійного дискурсу німецькомовного мовного простору, одним з інструментів якого є медійні тексти газет, які видаються в онлайн-форматі. Оскільки у будь-якого медіатексту існує безліч особливостей, однією з таких в німецькомовному медійному дискурсі є англо-американські запозичення, кількість яких у мові збільшується з кожним роком.

Медійні (новинні) тексти німецькомовної онлайн-преси вже десятки років знаходяться під пильною увагою лінгвістів, оскільки вони найбільш чітко відображають сучасну реальність. Публіцистичний стиль в XIX столітті починає звільнятися від жорсткої цензури, з'являється свобода слова. Тому в медійних текстах з'являються лексичні, графічні, граматичні, орфографічні особливості. Крім того, медійному дискурсу притаманна емоційність висловлювань, експресивність, які часто використовують англіцизми.

У текстах німецькомовних онлайн-газет англійські запозичення виконують низку функцій: інформативну, когерентну, номінативну функцію, функцію освіження теми в рамках семантичної цілісності тексту, функція комунікативного впливу на читача.

1. Інформативна функція. Газетно-журнальний дискурс охоплює масові популярні тексти, які відображають актуальні суспільно-політичні, економічні та інші проблеми. За цими текстами стоять відповідні дискурсивні практики носіїв мови зі своїми світоглядно-психологічними і лінгвістичними особливостями. Сюди відносяться також повідомлення про події та явища, що відбуваються в інших сферах суспільного життя, в першу чергу, в культурі, техніці, науці тощо.

Основною функцією такого дискурсу є передача актуальної інформації з метою формування свідомості і пробудження активності читача.

Наприклад: 1. *Das Wachstum im **E-Commerce** geht auch zulasten der Kaufund Warenhäuser, deren Marktanteil im vergangenen Jahr weiter zurückgegangen ist, sowie der Universalversender wie Neckermann, Otto und Quelle* [87]. *E-Commerce* (електронна торгівля). У наведеному сегменті тексту використано іншомовне слів *E-Commerce* (Новий напрямок торгівлі через мережу Інтернет) для залучення уваги читача до того, що торгівля ведеться не тільки на німецькому ринку, але і на міжнародному рівні, тобто у тексті через вказане запозичення відбувається доповнення основної інформації.

У прикладі 2: *Otto und andere bedienen bewusst die drei Vertriebskanäle: klassischer Versandhandel, stationärer Vertrieb und **Online-Shops**, wobei letzt genannter das meiste Wachstumspotenzial verspricht. Unbeeindruckt von allen **Trends** und Veränderungen zeigt sich Ikea* [54].

Слово *Trend* (напрямок розвитку) в німецькій мові має свій еквівалент «die Entwicklungsrichtung», але автор використовує більш коротке і ємне та дуже популярне англійське запозичення в статусі інтернаціоналізму. В українській мові це коротке слово «тренд» використовується досить активно, яке трактується як тенденція, переважаючий напрямок чогось [53, с. 88].

Online-Shop (Інтернет-магазин) – англійське запозичення вжито з метою інформування читача про новий напрямок розвитку торгівлі через всесвітню

мережу Інтернет і забезпечує більший обсяг збуту товару через мережу Інтернет.

Таким чином, виділені запозичення в наведених прикладах інформують читача про актуальні події, явища в сфері економіки. Вони служать для передачі не всієї інформації, а найбільш суттєвої, яка утворює «скелет» дискурсу – його основну ідею (тематичне ядро) і здатні викликати відповідну реакцію у читача: в одному випадку – залучити читача на міжнародний ринок, а у випадку його відсутності – сприяти збільшенню обсягу торгівлі.

2. Когерентна функція. Використання запозичень в газетно-журнальному дискурсі онлайн-видань є засобом для підтримки його структурно-семантичної організації та змістовної цілісності. Щоб читач міг легше розібратися в складних політичних та економічних проблемах, необхідно підібрати таку лексику, яка могла б називати речі своїми іменами і акцентувати увагу на логічній послідовності подання інформації та виділення її основного змісту. Таку функцію в тексті можуть виконувати іншомовні реалії. Вони здатні оригінально відображати факти дійсності.

Наприклад: 3. *Eine der derzeit größten Herausforderungen für den Handel ist das **Online-Geschäft**. Innerhalb weniger Jahre hat sich ein Großteil des privaten Einkaufs ins Internet verlagert. Laut Gesellschaft für Konsumforschung gibt es in Deutschland mehr als 21 Millionen **OnlineShopper**, rund ein Fünftel davon zählen die Marktforscher zu den sogenannten Intensivkäufern, die mindestens einmal im Monat im Web einkaufen* [86].

У текстовому сегменті 3 вживається лексична одиниця *OnlineShopper* (Інтернет-покупець). *Das Online-Geschäft* (Інтернет-магазин). Англомовні запозичення виконують в тексті онлайн-видання когерентну функцію, зберігаючи лексико-семантичну співвіднесеність складових елементів текстової структури. Однотематичні слова забезпечують семантичну цілісність тексту, в рамках лінгвістичних термінів анафора і катафора.

Приклад 4: *Softwarepiraterie – für die Branchenvereinigung Business Software Alliance (BSA) bleibt das hierzulande ein "ernstes Thema", denn Ende des Wonnemonats Mai teilte die BSA mit, dass der Anteil der nicht lizenzierten Programme in Deutschland im Laufe des vergangenen Jahres von 27 auf 28 Prozent angestiegen sei [49].*

У текстовому сегменті 4 слово *Softwarepiraterie* (програмне піратство) – англійське *software* – загальноприйнятий англійський термін «Програмне забезпечення» в сфері інформаційних технологій, і, утворене від нього складне слово, *Softwarepiraterie* – «незаконне використання програмного забезпечення».

Виділені запозичення в наведених текстових сегментах 3 і 4 стають ключовими словами в аналізованих текстах, які дозволяють зберегти його тематичну цілісність.

3. Номінативна функція. Як приклад позначення номінативної функції через нові реалії можна привести стійке словосполучення *digital natives* (від англ. *digital* – цифровий і *native* – уродженець, абориген) – так в німецькій пресі часто називають сучасних дітей, які проводять багато часу за комп'ютером. Цей термін з'явився порівняно недавно, він використовується для позначення людей, знайомих з інформаційними технологіями з дитинства.

Приклад 5: *Du bist als sogenannter «Digital Native» im World Wide Web zu Hause. Du weißt, wo du schnell Informationen findest. Das ist sehr nützlich für das Studium und den Beruf. Aber vergiss nicht: Die Infos im Internet sind oft oberflächlich und manchmal sogar falsch. Wenn dich ein Thema wirklich interessiert, dann lies auch mal ein Buch darüber. Das Internet ist super, aber es kostet auch viel Zeit. Mach häufiger den Computer aus und triff dich offline mit deinen Freunden! [87].*

Даний приклад в текстовому сегменті 5 виконує функцію реми, підсилюючи ефект новизни через тема-рематичний ланцюжок тексту.

Дуже важливо при цьому, що для читача, який знає англійську мову, значення терміна *digital natives* буде зрозуміле з контексту. Англіцизми відіграють важливу роль в породженні нових номінацій у тексті, в тому числі це стосується тих англіцизмів, які вже давно увійшли в лексичний склад. У словнику неологізмів У. Квастгофа знаходимо слова *Fankultur*, *Fanmeile*, *Fanfest* (або *Fan – Fest*). У поясненні визначення йдеться про вболівальників спортивних команд, а також про фанів музичних груп, любителів телесеріалів, кінофільмів, а також комп'ютерних ігор [40, с. 6]. *Fankultur*, за визначенням У.Квастгофа, включає в себе поведінку, цінності та ритуали фанатичних прихильників зірок спорту і шоу-бізнесу. Згадане слово часто вживається, коли йдеться про футбол, однак *Fankultur* охоплює також діяльність і особливості поведінки фанів поп-груп або інших зірок шоу-бізнесу. Слово *Fanmeile*, початок вживання якого припадає на кінець 2005 – початок в 2006 року і пов'язано з футбольною першістю світу в Німеччині, має значення: «територія, спеціальна (облаштована) для святкування фанами» [53, с. 212]. Саме в цьому значенні воно вживається в наступному текстовому сегменті як рема, яка успішно поповнює сім'ю зазначених слів і сприяє розвитку основної теми в тексті:

Приклад 6: *Blumen verschenken. Das perfekte Geschenk zum Muttertag auf der Fanmeile gewinnen* [67].

4. Функція освітлення теми. Названа функція передбачає такі якості висловлювання, як ясність і точність у розвитку основної теми тексту. Ясність в значній мірі залежить від базового знання аудиторії і від вміння автора знайти відповідну словесну форму, як найбільш зрозумілу для цієї аудиторії. Точність висловлювання означає відповідність висловлювання задуму автора. Критерій точності в мові онлайн-газетної статті, перш за все,

визначається вмінням підібрати таке слово, яке абсолютно точно розкриває основну ідею / тему тексту.

Для іншомовної лексики типовим є те, що вона влучно і однозначно характеризує явища дійсності.

Приклад 7: *Einer der Höhepunkte meiner Rotationsphase während des Trainerprogramms war die Arbeit als Assistent für den CEO und COO im globalen Headoffice* [86].

Слово *Headoffice* (головний офіс) – це запозичене з англійської мови слово використовується автором статті в онлайн-газеті, як більш короткий і точний термін для позначення центрального офісу компанії.

Приклад 8: *Enttäuscht sein dürfte jedoch, wer sich nach **Fitness** – und Diätprogramm auf eine gehörige Portion Schönheitsschlaf freut* [86]. слово *Fitness* (Фітнес) – головне слово, що позначає тему. Слово фітнес є загальноновживаним і зрозумілим читачеві.

Приклад 9: *Die weltweite Verbreitung von **McDonald's** hat in einigen Ländern eine Blüte lokaler Snacks mit sich gebracht* [54].

Термін *McDonald's* зрозумілий і не вимагає пояснення, оскільки поширений майже у всьому світі з появою цього типу ресторанів. Ці англійські поняття є вже впізнаваними «довгожителами» в німецькій мові і здатні виступати в тексті онлайн-газети як його тема.

5. Функція комунікативного впливу на читача. Запозичення є актуальними номінаціями, які називають події і факти, що відбуваються в суспільстві в даний час і які хвилюють кожного. Це особливо важливо для молодого читача.

Приклад 10: *Weltraum-Diät. Gewöhnungsbedürftig ist und bleibt auch der Speiseplan: Er liest sich wie die Karte eines Luxus-Restaurants - wenn nur die Schwerelosigkeit nicht wäre! Die **Ready-to-eat-Nahrung** kommt zwar immer seltener aus der Tube* [86].

Ready-to-eat-Nahrung (страва яка готова до вживання) – складна англо-німецька конструкція, що пояснює нове поняття, коротка за формою, ємна за звучанням, звична в молодіжному середовищі.

Приклад 11: *Das Selikontal ist **heaven on earth** für Computerfachmänner, die rund um die Uhr in **Cyberspace** leben, aber reales Geld verdienen. In diesem virtuellen Reich scheinen nur noch Dollar real zu sein* [54].

Heaven on earth (рай на землі) – емоційний опис місця для комп'ютерних фахівців, які живуть і заробляють гроші в Силіконовій Долині, де для них створені райські умови. *Heaven on earth* – широко поширений фразеологізм, який вживається в різних сферах суспільного життя (кіно, музика, торгівля, реклама), позначаючи все найкраще, якісне, в тому числі і у віртуальному інтернет-просторі (*Cyberspace*).

У даний час журналісти популяризують модні в молодіжному середовищі лексичні одиниці англійського походження і активно вживають їх в ЗМІ онлайн-формату.

Приклад 12: з інтерв'ю в журналі «Spiegel»: *Ist MTV (Musikkanal) noch cool? Freston: Mal **bist du hip**, mal nicht. Das passiert Popstars jeden Tag* [70].

Hip sein (бути на вершині слави) – вжито в інтерв'ю про музичний канал, вираз зрозумілий в молодіжному середовищі та автор коментує стан музичного життя, звертаючись до сучасної аудиторії (молоді, тінейджерів), яким ця мова зрозуміла.

У рубриці «Hochzeit» (весілля) автор застосовує модні англійські вкраплення як рекламний хід для залучення уваги читачів:

Приклад 13: ***Der Countdown** bis zum Hochzeitstag beginnt! Unsere **Checkliste** hilft dabei, die vielen großen und kleinen Vorbereitungen und Entscheidungen mit kühlem Kopf anzugehen* [72].

Der Countdown (зворотний відлік, планування передвесільних заходів), *Checkliste* (список, перелік).

Приклад 14: *Damit es an Ihrem großen Tag keine Absagen regnet: Schon mal «Save-the-Date» – Karten versenden* [72]. В даному прикладі – «Save-the-Date» – Karten (картки з нагадуванням про дату події).

Близькою до функції комунікативного впливу є функція аттракції. Розглянемо її на прикладі тексту рекламного характеру. Як відомо, першочерговим завданням рекламного тексту є привернення уваги публіки. Тільки зацікавленого користувача можна заставити повністю ознайомитися з рекламним повідомленням. Англіцизми в данному випадку використовуються через їх екзотичність та незвичність для користувачів.

Англійські запозичення завдяки своїй доцільності володіють певним ефектом неочікуваності, що, власне, у значній мірі посилює увагу користувачів до рекламного тексту, а, відповідно, і до запропонованих товарів та послуг. В якості прикладу слогану, що привертає увагу читачів, можна привести наступні приклади:

Приклад: *Die Original Button-Fly-Shrinko-Fit-Jeans von Levi's.*

Приклад: *Der Hair-Hit im Nasslook* [86].

Таким чином, в результаті проведеного лінгвістичного аналізу текстових сегментів деяких німецьких публіцистичних текстів німецькомовних онлайн-газет виявлений такий текстовий потенціал запозичень з англійської мови через їх функції: інформативний, когнітивний, номінативний (рематичний), висвітлення теми тексту, комунікативного впливу на читача.

Виділені функції не являють собою закритий список, оскільки в епоху глобалізації запозичення з англійської мови займають все більше місця у всіх сферах суспільного життя, і стають звичним явищем в різних мовах. Німецька мова не є винятком, в тому числі в сфері німецькомовних онлайн-газет. При цьому англіцизми всередині німецьких публіцистичних текстів сприяють збереженню їх цілісності: структурної, семантичної і

комунікативної. Англіцизми функціонально активні, утворюють синтагматичні, парадигматичні, епідигматичні зв'язки в системі німецької мови, актуалізують ці зв'язки і відносини в мові, підлаштовуються під норму мови на різних рівнях і / або самі підлаштовують її під себе, про що свідчать виявлені функції в текстах німецьких онлайн-газет.

2.2. Стилiстичнi функцiї англіцизмiв у німецькомовних онлайн-газетах

Незважаючи на надмірність англійських запозичень в текстах німецьких онлайн-газет, вони володіють особливою функціональністю в тексті. Без певної функції їх вживання є зайвим, як, наприклад, це відбувається в мові молоді. Оскільки публіцистичний текст повинен бути написаний цікаво і актуально, англіцизми служать для варіативності експресії. Вони відрізняються незвичністю, образністю, можливістю гри слів і необхідні для посилення висловлювання. Завдяки цьому тексту надається особливий стиль. Англіцизми представляють собою різні стилістичні мовні одиниці, які можуть вживатися доцільно або для вираження експресії.

Англомовні запозичення виявляють експресивність на високому рівні, яка, проте, досить швидко послаблюється. Часто автори текстів онлайн-газет використовують англійські запозичення з прагматичною і комунікативною ціллю.

Виділяють наступні стилістичні функції англіцизмів в ЗМІ відповідно до їх розподілу І. Кратохвілова [71]. При цьому їх не слід розглядати відокремлено, часто у вживання англіцизмів вкладається кілька стилістичних функцій:

- ефект новизни;
- передача локального, соціального або наукового колориту;
- економія в мові;

- вираз варіації;
- прагматична цінність;
- комунікативна цінність.

Розглянемо кожну з цих функцій докладніше на прикладі німецькомовних онлайн-газет. Усі представлені приклади взяті з офіційних сайтів цих видань і являють собою уривки зі статей.

Ефект новизни має місце у випадку вживання англомовних слів, які менше відомі в мові-рецепторі і ще в ній міцно не закріплені. У цьому контексті публіцистична мова є основним джерелом проникнення англомовних запозичень, оскільки однією з найважливіших задач ЗМІ є привернення уваги читачів.

Невідомі англіцизми часто в тексті німецьких онлайн-газет виділяються графічно: курсивом або беруться в лапки. До них відносяться ті слова, які надають нові значення. Причому часто ці англіцизми в подальшому замінюються еквівалентами рідної мови. Так, в Spiegel у статті про вимирання неандертальців нам зустрічається наступний приклад:

Приклад 1: *In einem «**Science**» – Kommentar bewerten Nicholas Conard und Michael Bolus von der Universität Tübingen die Resultate zwar als solide, allerdings seien die Zusammenhänge vermutlich sehr kompliziert* [54].

Англійське запозичення «Science» («наука») вказує в цьому випадку на приналежність до наукового стилю, оскільки англомовний простір займає лідируюче місце в розвитку науки.

У рекламній статті нам зустрічаються англіцизми, окремі з яких взяті в лапки:

Приклад: *«**Full Service**» fliegen, wenig zahlen Ihr Erfolg ist unser **Business*** [87]. В даному реченні англіцизм *Full Service* виділений в лапки, щоб показати їх іншомовне походження.

Іншою стилістичною функцією є передача колориту. Багато англіцизмів, які часто передаються за допомогою цитат, використовуються в онлайн-газетах для ілюстрації відповідної обстановки або соціальної групи. Так, наприклад, за допомогою англіцизмів не становить труднощів передати мову молоді. Наприклад, в статті про молоду вчительку використовується англійське запозичення *Outfits* замість німецького слова *die Kleidung*.

Приклад: *Dann schicke ich Bilder von verschiedenen **Outfits** an meine Freundinnen, die beraten immer sehr gut* [87]. Лексема *Outfits* – це узагальнена назва гардероба, наряду, в основному жіночого. Використання в тексті слів, які вимовляють молоді люди, дозволяє читачеві зануритися в те середовище, про яке йде мова.

Приклад: *Angelehnt an den **Rebellenlook** der Rocker und **Punkerszene** in den 80ern erlebt das Jahrzehnt mit **Röhrenjeans** und XXL-Pullovers in knalligen Farben ein neues **Reviva***. Численні лексеми англійського походження *Punkerszene*, *Rebellenlook*, *Revival*, *Röhrenjeans* вжиті в контексті, створюють професійний колорит.

За допомогою англіцизмів також можливо передати місцевий колорит. Перш за все, англійські запозичення у такій стилістичній функції можна зустріти в статтях про англослов'янські країни. Так, відразу кілька запозичень ми бачимо в статті про Лондонський тиждень моди.

Приклад: *Der Auftakt war ungewöhnlich: Rapper Kanye West, Designerin Victoria Beckham und weitere Stars der Mode- und Showbranche versammelten sich vor dem Gang zum Catwalk zunächst in der St. Paul's Cathedral* [86]. Велика кількість англіцизмів тут використовуються, щоб показати читачеві ту атмосферу, в якій відбувалися події.

Для передачі професійного колориту журналісти використовують термінологію. Таким чином статті надається спеціальна компетенція, точність і науковість. У функції передачі професійного колориту в пресі англіцизми

використовуються найчастіше, що є результатом зростаючого значення професійної мови в загальнонародній мові. Найчастіше англіцизми зустрічаються в наступних сферах: засоби масової інформації, спорт, музика, економіка і фінанси, мистецтво, техніка і транспорт, політика і суспільство, мода і косметика, туризм, наука.

У статті про майбутню онлайн-доступність підручників в німецьких вищих навчальних закладах використовується комп'ютерна лексика.

Приклад: *Die Literatursuche für **Studenten** wird einfacher: Uni-Bibliotheken dürfen Lehr- und Fachbücher einscannen und zum **Download** und Ausdruck zugänglich machen* [54].

Мовна економія як стилістична функція англійських запозичень також часто використовується у газетах онлайн-формату. Вживання точних висловлювань, що максимально підходять у певному контексті, відноситься до характерної риси мови ЗМІ. З цієї причини англійські запозичення досить популярні у журналістів. Англійське слово, що складається з 1-2 складів, відразу кидається в очі, особливо в німецькому тексті, де присутня достатня кількість складних слів. Часто одне англійське слово може замінювати цілий вираз в рідній мові. Англіцизми використовуються часто для уточнення, якщо слово-замінник в німецькою мовою має ширше значення.

Англійське слово *deal*, що означає «угода», зустрічається в багатьох статтях на різні теми. Воно могло б бути замінено на німецькі еквіваленти *Geschäft*, *Abmachung*, *Vertrag*, наприклад, в статті про новий концерт продуктів харчування.

Приклад: *Die Vertragsparteien wollen den **Deal** im zweiten Quartal 2015 abschließen* [54].

Приклад: *Geplanter **Deal** mit Russland: Griechenlands Milliarden-Hoffnung* [86].

Вираження варіації. Синоніми з рідної мови, а також численні слова і вирази з англійської служать для того, щоб уникнути повторення слів у публіцистичних текстах. Так, в статтях досвідчені журналісти навмисно використовують різні слова для позначення уболівальників.

Приклад: *Die Polizei leitete gegen einzelne Anhänger Ermittlungen wegen Körperverletzung ein. Es ist nicht das erste Mal, dass Saarbrücken-Fans über die Stränge geschlagen haben* [86].

Прагматична цінність. До цієї групи належить більшість запозичень, перш за все, через їх графічну незвичайність, через їх невичерпну прагматичну цінність. Разом з цим виявляється велика семантична невизначеність. Ця комбінація незвичайності і невизначеності розглядається як типова ознака мови реклами, яка має високу експресивність. Порівняємо німецьке слово *das Hemd* і англіцизм *Shirt*. У першому випадку ми уявляємо собі звичайну сорочку, коли в другому випадку мова може йти про різноманітні футболки. Тому в рекламі слово *Hemd* є обмеженим у варіації. В цьому аспекті англіцизми також можуть бути евфемізмами.

Німецьке словосполучення *Alleinstehende Frauen* («самотні жінки») часто замінюється на *Single-Frauen*, бо це звучить більш м'яко.

Приклад: *Partnersuche in spanischen Dörfern: Die Single-Frauen rollen an* [54].

Незвичайність англіцизмів у комбінації зі специфічними механізмами англійського словотворення привносить також зміни в німецьку мову, наприклад, улюблена в англійській мові контамінація слів. Розглянемо слово *Brunch*, що означає «Breakfast» і *Lunch*, тобто «сніданок, перекус, що переходить в обід».

У Spiegel автор статті використовує відразу кілька інтернаціоналізмів: *Große indische OnlineKaufhäuser schließen ihre Websites und konzentrieren sich*

*auf Apps: In einem **Land**, in dem es mehr **Smartphones** als **Computer** gibt, scheint diese **Strategie** Sinn zu ergeben [82].*

Також англiцизми можуть надавати особливий тон публіцистичному тексту, часто вони використовуються для передачі гумору, іронії або пародії (в залежності від контексту). У наступному уривку англiцизм надає тексту іронію.

Приклад: *Nur als **cool** galten die Gibbs nie. In schöner Regelmäßigkeit wurden die drei verspottet: Weil ihre Stimmen zu hoch waren, ihre Zähne zu breit, ihr Haar zu geföhnt und ihr ganzes Image überhaupt viel zu bieder war [82].*

Емоційна функція проявляється в наступних реченнях:

Приклад : *Ich bin **total** geschockt, ich bin sehr aufgebracht - und ich bin sehr nervos.*

Приклад: *Es ist, kommentierte die Zeitung USA **Today**, eine schockierendere berraschung [86].*

Наведемо інші приклади, які демонструють особливості емоційності, виражених англiцизмами в текстах німецьких онлайн-газет:

Приклад: *Bonbon für die Fans: Deutsches Nationalteam in Hannover [86].*

Приклад: *Coach Löw sauer auf den Referee [86].*

Приклад: *Flyers verpflichtet: die Verletzung zwingt Keeper Nojer zu Pause [82].*

Приклад: *Felix Neureuther träumt vom guten Start [86].*

Наведені приклади доводять, що лексика англійського походження активно вживається журналістами з метою емоційного впливу на читача. До того ж, подібна лексика має ту перевагу перед рідними синонімами, що атестує мовця в соціальному плані більш високо. Тому репортери з її допомогою стверджують свій культурний і громадський авторитет, заявляючи свої претензії на культурну і ділову перевагу. Вживання англійських

лексичних одиниць підкреслює рівень інформованості журналіста у тій чи іншій сфері.

Наявність англійських запозичень у текстах аналізованих онлайн-газет варіюється від 2 до 15, що залежить, по-перше, від розміру статті і по-друге, від майстерності журналіста. Професіоналізм репортера проявляється і в розташуванні англійських лексичних одиниць в статті. Зазвичай вони розташовуються по всьому тексту статті і надають коментарю або репортажу динамічну оповідь. Для наочності розглянемо наступні приклади.

Приклад: *Als England ausgeschieden ist, habe ich sehr mit unserem **Coach** Roy Hodgson gefühlt. All diese Häme – das war nicht gerecht. Ich konnte mich sehr gut in ihn hineinversetzen. Ich war bei einem Heimspiel meines **Teams**, der Tottenham Hotspurs, und saß wie immer sehr nahe am Spielfeldrand. Wir führten zwar mit drei **Toren**, aber das Spiel war besonders schön anzusehen. Also habe ich geschimpft und unserem **Trainer** zugerufen, was er besser machen könnte. Dann geschah das Unglaubliche: **Der Trainer** drehte sich plötzlich um, zeigte auf mich und sagte, dass ich auf die Bank kommen und es selbst machen soll [82].*

Аналізуючи лексичні одиниці – англіцизми – в газетах онлайн-формату, ми з'ясували, що вони часто використовуються як оціночні і чуттєві компоненти.

Приклад: *Er hat mir gesagt, dass er sich **matt** fühlt, mit Problemen am Knie, und dass er lieber gegen Leverkusen **fit** sein will, erläuterte **Trainer** Peter Stöger hinterher [82].*

В даному прикладі – 3 англійські запозичення. Слова *matt* і *fit* висловлюють самопочуття спортсмена, отже, вони виконують оцінну функцію; слово *Trainer* підкреслює професійне становище Карлоса Рексана і виконує соціальну функцію.

Отже, кожне з запозичених англійських слів має в тексті онлайн-газет певне стилістичне забарвлення.

Приклад: *Ich fühle mich **fit** genug, um mitzufahren. Fr einen Platz ganz vorn wird es sicher nicht reichen, aber bestimmt für eine Leistung im Bereich meins **Teamkollegen*** [82].

За допомогою лексичної одиниці *fit* журналіст оцінює самопочуття спортсмена, а вживання *Team* (складне гібридне слово *Teamt* + *Kollegen*) свідчить про те, що Хюлькенберг є членом іноземної команди, тобто в даному випадку наявна характерологічна функція англійського слова. Інші запозичення несуть предметно-понятійний зміст, значить вони теж стилістично забарвлені.

Таким чином, англіцизми в публіцистичних текстах в німецькій мові мають однакові стилістичні функції: ефект новизни, передача локального, соціального або наукового колориту, економія в мові, вираз варіації, прагматична і комунікативна цінності, а також передача іронії або пародії. Ефект новизни відбувається у англомовних слів, які менш відомі в мові і ще в ній не закріпилися. Багато англіцизмів, які часто передаються за допомогою цитат, використовуються в статтях онлайн-газет для ілюстрації відповідної обстановки або соціальної групи. Англомовні запозичення застосовуються також в якості мовної економії. З цієї причини вони досить популярні у журналістів. Часто одне англійське слово може замінювати цілий вираз в рідній мові. Численні слова з англійської мови можуть служити і для того, щоб уникнути повторення слів в публіцистичних текстах, тобто для вираження варіації, а також виконувати функцію прагматичної цінності в мові.

2.3. Тематичні групи англомовних запозичень в німецьких онлайн-газетах

Тематична систематизація лексики дозволяє об'єднувати номінації в групи на основі їх співвіднесення з конкретною тематикою, при цьому

включення іншомовних запозичень в групи визначається денотативним фактором, спільністю самих явищ [24, с. 72]. Так, Ю. Апресян відносить до тематичної групи слова, що належать до різних частин мови, але пов'язані з однією темою. Критерієм формування тематичних груп виступають екстралінгвістичні параметри [24, с. 119].

Тематична група слів є основою для сприйняття тексту, вона дозволяє перейти до дослівної інтерпретації або ж пошуку аналогів чи еквівалентних заміників. Виділення тематичних груп – це важливе питання, що відіграє вагомую роль для складання тексту і передачі інформації, що міститься в ньому рідною мовою.

З метою вивчення особливостей запозичень, які функціонують в межах німецькомовних онлайн-газет, був зібраний емпіричний матеріал – понад 100 англomовних запозичених лексем, виявлених методом суцільної вибірки в наукових, суспільно-політичних та розважально-спортивних статтях, представлених в онлайн-версії німецьких видань «Der Spiegel», «Deutschland», «Unicum Beruf», «Vitaminde.de» та ін.

Серед англійських запозичень в німецькій мові онлайн-газет нами було виділено вісім тематичних груп: 1) політика і право; 2) суспільно-економічна сфера; 3) соціальна сфера, суспільство, побут; 4) інформаційні технології, комп'ютери та інтернет; 5) мистецтво, спорт, відпочинок; 6) мас-медіа, реклама, книговидавництво; 7) наука, освіта, релігія; 8) медична лексика.

1. Тематична група «Політика і право» включає англійські запозичення, які називають предмети, явища, процеси, осіб, що мають відношення до політичної та юридичної сфер. Політико-правова сфера послуговується такими англіцизмами, як *Parlament* – парламент, *Meeting* – зустрічі, *Opposition* – опозиція, *Politik* – політика, *Revolution* – революція, *Demokratie* – демократія, *Summit*, *Law* – закон, *killen* – вбивство, *order* – порядок та ін.

Запозичене англійське слово *summit* в німецькій мові зустрічається в значенні «зустріч глав держав, нараду на вищому рівні, зустріч, переговори глав держав, урядів». В англійській мові слово *summit* має наступні значення: 1) вершина, верх; 2) zenit, вища ступінь, межа; 3) зустріч або нараду глав уряду на вищому рівні; 4) дипломатичний вищий рівень. Отже, запозичення *summit* в німецькій мові у порівнянні з англійським прототипом звузило своє значення.

Продемонструємо його вживання у тексті: *Auf die Frage von Journalisten, warum der für den 11. November geplante Gipfel in den Haag abgesagt worden sei, antwortete Tschischow, dass der **Summit** nicht abgesagt, sondern vertagt wurde* [49].

У газетах онлайн-фаормату широко запозичують й інші англіцизми, як-от: *der Global Player* – глобальний гравець (на міжнародній арені); *der Hedgefonds* – хедж-фонд (інвестиційний фонд, орієнтований на максимальний дохід при заданому ризику або мінімальний ризик для заданої прибутковості); *die Lobby* – лобі (група людей, що представляють і відстоюють в різних організаціях певні інтереси), *die Primary* – праймеріз (тип голосування, прийнятий в США); *das Rating* – рейтинг.

До запозичень недавнього часу можна віднести і термін *der Shutdown*, що позначає ситуацію в США, коли Конгресу не вдається узгодити фінансування діяльності державних органів, і їх робота тимчасово призупиняється. Наприклад: *Republikaner bieten Ende **des Shutdown** an, der Ombudsmann* - уповноважений з прав людини та ін.

Англійське запозичення *die First Lady* – перша леді виявлено у наступному прикладі:

*Sie ist seit anderthalb Jahren Deutschlands **First Lady**: Jetzt ist Elke Bűdenbender im Libanon unterwegs, ohne den Bundespräsidenten. Was steckt hinter dieser Reise?* [49].

Запозичення-неологізм *die Roadmap* – дорожня карта було виявлено у наступному прикладі: *Beim Treffen der Kanzlerin mit Putin, Poroschenko und Hollande wurde sich auf eine neue **Roadmap** in Richtung Frieden in der Ukraine verständigt* [49].

Деякі запозичення можуть бути багатозначними, наприклад іменник *der Deal* позначає операцію в юридичному сенсі, в політиці чи бізнесі, а також торгівлю наркотиками. У цьому випадку контекст і тематична співвіднесеність дозволяють вибрати вірне значення.

*Eine mildere Strafe für den Angeklagten im Tausch gegen ein Geständnis. Das ist der klassische **Deal*** [86]

В даному прикладі термін *der Deal* позначає операцію в юридичному сенсі, як домовленість між обвинуваченим і слідчими органами в обмін на більш м'яке покарання.

Зовсім недавно у німецький лексикон увійшло англійське запозичення *Lockdowner*, яке вживається на позначення політика, який особливо рішуче закликав припинити майже всю економічну та соціальну діяльність на невизначений час на період пандемії COVID-19.

2. Тематична група «Суспільно-економічна сфера» включає англійські запозичення економічної сфери та фінансового обігу, які представлені такими лексемами: *cash and carry* – оплата готівкою; *free on aircraft* – безкоштовна доставка літаком; *factoring* – факторні операції, *futures* – ф'ючерси, *futures contract* – ф'ючерсний контракт та ін.

Одним із найбільш уживаних англійських запозичень в текстах німецьких онлайн-газет стало слово *Dollar*. У німецькій мові слово *der Dollar* має значення – грошова одиниця США. Використовується цей екзотизм і в якості прямого запозичення *Dollar*, і в складі складних слів з другою уточнюючою частиною: *die Note* (банкнот), *der Schein* (грошовий знак, банкнота).

Наприклад: *In der Tasche fand er ein paar **Dollars**, und er sagte ihr, sie sollte mehr holen; aber sie nahm sein Geld nicht [49]; Der Zahnarzt hatte irgendeiner Zwischenperson ein Packchen **Dollarnoten** überreicht, und es oblag dem Doktor, die Restzahlung vorzunehmen, wenn er sicher auf der anderen Seite im Viertel der Weißen angekommen war; Wahrscheinlich dungen sie sie mit alten **Dollarscheinen** [86].*

Значення англіцизму *Dollar* в німецькій мові в деяких випадках може мати стилістичне забарвлення. Наприклад, наявність доларів дає людині право на певні привілеї, як ми це бачимо вище в прикладі з словом *die Dollarnote* або: *Vielleicht machten es **die Dollars** in der Tasche [82].*

У німецькій мові на приналежність цього запозичення до англійської мови вказує закінчення множини -s, що часто зустрічається у англіцизмах, запозичених в німецькій мові. Новим запозиченням є лексема *gelockdown* – широке припинення будь-якої економічної та соціальної діяльності для стримування епідемії [18, с. 63].

3. Тематична група «Соціальна сфера, суспільство, побут» представлена всіма типами запозичених слів. Можна виділити повні запозичення (*mobben* – трюїти на робочому місці, *Political Correctness* – політкоректність), напівкальки (*Billigjob* – низькооплачувана робота, *Patchworkfamilie* – сім'я, в якій як мінімум в одного партнера є дитина або діти від попереднього шлюбу), кальки (*Schnurkenstaat* – ненадійна держава, *Armutsfalle* – «лещата бідності»), неосемантизми (*Interview* – співбесіда, *Tiger* – країна, що швидко розвивається).

У дану тематичну групу можна аож віднести запозичення *Fundraiser* – людина, яка збирає кошти на благодійність, *Soft Skills* – навички спілкування в колективі та ін.

Сюди ж відносимо запозичення, які називають предмети, явища, процеси кулінарії та кондитерської справи, в тому числі: назви напоїв (*der*

Whisky, der Highball, das Ale); назви страв (der/das Sandwich, der Pudding.); прийомів їжі (der Lunch); назви дій, пов'язаних з процесом приготування страв і напоїв, тощо (*mixen*). Наведемо кілька прикладів із текстів онлайн-газет, де вжиті англійські запозичення виделеної тематичної групи: *Ariana Grande: Sie ist der am besten gestylte **Star** 2015!; Die sind was Besonderes: Lieblings-Weihnachtsmärkte in Deutschland – empfohlen von BRIGITTE-Usern und vom **BRIGITTE-Team**; Und genau das war es, was wir auf Plakaten, Zeitschriften-Covern oder in Georges Michaels **Video** «Freedom» sahen...* [86].

4. Тематична група «Інформаційні технології, комп'ютери та інтернет». Найбільша кількість англіцизмів – трохи більше 30% всіх аналізованих слів, пов'язаних із запозиченнями, які були виявлені в онлайн-газетах, – належать до тематичної групи «Інформаційні технології, комп'ютери та інтернет», що пояснюється тим, що нові поняття виникають переважно в цій сфері на основі нових технологій, головним чином в США. Серед виявлених англіцизмів переважають прямі запозичення. Це такі слова, як e-mail – електронна пошта, *Browser* – браузер, *Chat* – чат, *scrollen* – гортати, але також в цій тематичній групі багато лексем, які в своїй структурі мають англійську та німецьку основи, наприклад, *Doppelklick* – подвійне клацання мишкою, *CD-Brenner* – пристрій для запису дисків, *Domainname* – доменне ім'я, *Internetseite* – сторінка в мережі Інтернет та ін.

Досить багато композитів з основами *Internet-*, *E-*, *Info-*, *Web-*, які можуть бути як запозиченнями, так і напівкалькою. Словотворчих калюк в означеній тематичній групі майже немає, сюди можна віднести тільки дієслово *herunterladen* – скачувати» та іменник *Datenautobahn* – інформаційна магістраль.

Однак серед потенційних калюк, то є слова, у яких в словнику стоїть примітка, що «дане слово можна розглядати як калюку з англійського слова

або виразу», можна виділити слова *Bildschirmschoner* – зберігач екрану, *Flachbildschirm* – плоский екран, *Mauszeiger* – курсор миші і *Suchmaschine* – пошукова система.

При аналізі запозичених одиниць, що функціонують в галузі сучасної інформатизації та автоматизації на семантичному рівні, можемо виділити такі тематичні підгрупи термінів:

- назви обладнання, що використовується в ІТ-сфері: *Elektromotor* , *DiagnoseSoftware*, *Hardware*;
- назви процесів: *Recycling*, *Monitoring*, *Datalogging* ;
- загальні поняття: *Multiuser-Engineering-Fähigkeit*, *Client Server Systemarchitektur*;
- позначення процесів: *generieren*, *clicken*, *downloaden*, *parametrieren*;
- вказівки на ознаки: *digital*, *optimiert*, *integriert*, *fehlertolerant*;
- назви документації: *Produktportfolio*, *Protokoll*;
- терміни, що вживаються у суміжних галузях промисловості та науках: *Reaktion*, *Diagnose*, *Rezept*, *Gasatmosphäre*.

Наприклад: *Im Zentrum der Szene stehen die Anbieter von **Warez**, die auf eigenen **Internetportalen** ihre Angebote zum Download anbieten* [86].

Як свідчить матеріал онлайн-газет, тематична група англійських запозичень на позначення понять та явищ в світі новітніх технологій є однією з найбільших. Розвиток комп'ютерних технологій і соціальних мереж, які користуються популярністю серед представників не лише молоді, але представників старшого покоління, впливає на стан мови. ІТ-терміни англійського походження міцно увійшли в життя німців.

5. Окремою тематичною групою виділимо «Мистецтво. Спорт. Відпочинок». Цю групу, зокрема, наповнюють англомовні запозичення, які називають предмети, явища, процеси у спортивній галузі. Англіцизми зазначеної галузі особливо популярні в німецьких онлайн-газетах, які

висвітлюють спортивні новини. Причиною тотального проникнення англійських лексем в німецьку мову пояснюється появою і популяризацією в Німеччині типово американських видів спорту. В медіа ресурсах онлайн формату широко послуговуються англіцизмами та американізмами, що називають відповідні поняття, які полегшують спортсменам і вболівальникам спілкування і розуміння: *Surfing* (ковзання на гребені води прибою на спеціальній дошці), слово, яке сформувало своє тематичне коло, що включає *Surfboard* (дошка для серфінгу), *Windsurfer* (спортсмен, що займається серфінгом), *surfen* (займатися серфінгом). У сфері спорту спостерігається трансномінація – заміна німецьких найменувань англійськими: замість *Trainer* – *der Coach*.

Спортивні журналісти поповнили тезаурус любителів спорту словами: *der Crack* (видатний спортсмен), *der Libero* (вільний гравець), *der HobbySportler* (спортсмен-любитель).

Особливо численними у даній тематичній групі є підгрупа спорт, які включає: 1) назви видів спорту, спортивних ігор (*der Bobsleigh, der Baseball*); 2) назви осіб, які займаються певним видом спорту, номінації гравців (*der Batter, der Dribbler, der Boxer*); 3) назви видів діяльності цих осіб, назви видів змагань (*der Sprint, das Jogging*); 4) назви осіб, уповноважених вирішувати питання організації спортивних змагань (*der Promoter*); 5) номінації понять, що пов'язані зі спортивними іграми та їх перебігом (*der Uppercut, der Slice*).

Тематичну групу «Мистецтво. Спорт. Відпочинок» наповнюють також англійські запозичення, які функціонують у нових мистецьких напрямках: *Action-Painting* (абстрактний американський живопис), *Pop-Art* (поп-арт); мистецтво декоративного плаката ввело слово *der Poster* (плакат-постер), в музиці відродилася течія *Rock*, звідси *Rock-Revival, der Flop*, є антонімом до слова *der Hit*.

Наприклад: *Es ist das Kunstwerk “fairytale” der chinesischen Künstlers Ai Weiwei* [86].

У онлайн-газетах зустрічаємо англійські запозичення, які називають
1) назви стилів у музиці (*der Swing, der Pop*);

2) номінації понять, які пов’язані з музикою та музичною продукцією (*der Beat, der Contest, der Track*);

3) назви осіб, що займаються музикою, музичним та вокальним виконавством, танцями (*der Breakdancer, der Jazzer*).

4) назви танцювальних стилів (*der Hip-Hop*).

Наведемо приклад: *Als wir noch klein waren und die US-Rockband “Cold” hunderttausende Platten verkaufte, konnten wir Schneemänner bauen* [49].

Особливо популярним сьогодні в онлайн-газетах є англійське запозичення *casting*, яке походить від дієслова *cast* «давати роль, розподіляти ролі». Продемонструємо приклад вживання лексеми *casting* у тексті:

Приклад: *Ich habe mit fünf Jahren mal an einem **Casting** für eine Kinderserie teilgenommen, da war ich in der Musikschule und habe gerade Flöte gelernt* [86].

Приклад: *Der Trainer der neuen deutschen **Team** heißt Joachim Löw, er sieht gut aus und hat so viele seiner **Matche** gewonnen wie vor ihm nur Helmut Schön. Gerade ist er mit seiner Mannschaft ins Halbfinale der Fußballweltmeisterschaft von Brasilien eingezogen. Die Fußballmannschaft, die **Coach** Löw geformt hat, scheint ein anderes Land zu repräsentieren* [82].

В останньому прикладі можемо спостерігати наявність наступних слів англійського походження: *Coach, Trainer, Torwart, Team, Match*.

6. Тематична група «Мас-медіа. Реклама. Книговидавництво» є досить чисельною. Численна кількість англійських запозичень, виявлених у текстах онлайн-газет, відносяться до мас-медійної сфери і часто використовуються у

різних засобах масової інформації, зокрема і онлайн-формату: *Pay-TV, Feature, Primetime, Motion, Slow, Print, Entertainer*.

Сучасна реклама, яка є особливо популярною в німецьких онлайн-газетах, охоче використовує англійські та американські поняття, щоб пропагувати чужий спосіб життя і представити потенційним клієнтам, які є їхніми читачами, дух іншого «бажаного і красивого» світу. Рекламні агенти вважають, що німцям приємніше купувати *Lotion* (лосьйон), *Snacks* (печиво), *Conditioner* (кондиціонер). Широко поширеною в досліджуваних виданнях є англійська рекламна лексика: *Slogans* (слоган), *Marketing* (маркетинг), *Corporate Identity* (корпоративний стиль), *Promotion* (реklamна акція), *Image* (імідж), *Message* (повідомлення). У названу тематичну групу увійшли також такі англійські запозичення, як *das Give-away* – рекламний подарунок від приватних компаній, партій, організацій, *der / die Hype* – перебільшений рекламний галас в ЗМІ, *das Infotainment* – повідомлення інформації, новин [...], що поживляється за допомогою розважальних засобів.

У сучасній сфері реклами і торгівлі популярними є англійські запозичення: *das Management* – управління, *das Shopping-Center* (нім. *das Einkaufszentrum*) – торговий центр; в сфері засобів масової інформації: *die Headline* (нім. *die Schlagzeile*) – великий заголовок, *die Live-Sendung* (нім. *die Live-Übertragung*) пряма трансляція та ін. Найуживанішими англійськими запозиченнями в текстах онлайн-газет є відома рекламна лексика: *Marketing, Promotion, Corporate Identity, Message, Image*.

Велика частина англіцизмів в рекламних текстах виконує функцію номінації, позначаючи чужі для німецької культури явища, наприклад *SurfGirlLook, Beach Blonde, Highlighter*. Інші англіцизми використані замість існуючих німецьких аналогів через свою стислість, легкість сприйняття. Наприклад, в рекламному тексті слово *cool* сприймається набагато простіше,

ніж німецьке *aufregend*. Це наочно демонструє слоган *Bleib cool. Trink Nestea*. Таким чином, вони виконують функцію компресії.

Крім того, слогани з додаванням англіцизмів дозволяють створити особливий образ товару, оскільки включення лексики англійської мови робить рекламу сучаснішою на думку обивателя, додає тексту привабливості. Прикладами таких слоганів можуть служити *Full Service fliegen, wenig zahlen. Ihr Erfolg ist unser Business*.

Тенденція створення нового, більш сучасного способу для звичних товарів і послуг, а також просування бренду на міжнародний ринок спричинила написання статей в онлайн-газетах з англіцизмами для типово німецьких компаній. Наприклад, колишній слоган компанії *DHL Einfach. Immer. Überall* був змінений на сучасний *Excellence. Simply delivered*.

7. Окремою групою нами виділена тематична група «Наука, освіта, релігія». Вона включає особливо велику кількість наукових термінів, запозичених німецькою мовною системою з англійської мови. *Abfragetechnik* – метод опитування, метод управління доступом до середовища передачі, *Darstellungsweise* – спосіб (метод) уявлення, вид (тип) відображення, *Leitseite* – головний блок, головна сторінка та ін.

Проаналізуємо приклад, де вжито англійські запозичення з освітньої сфери: *Welche Rolle spielt der Mittelstand heute in Deutschland und in Russland? Diese Frage diskutierten 50 junge deutsche und russische Führungskräfte im Juni auf dem sechsten «Russian German Young Leaders Forum»* [49]. У цьому прикладі вживата англійська назва освітнього форуму «Russian German Young Leaders Forum», яке у тексті створює національний колорит (ймовірно, згаданий захід відбувався при організації та активній участі англійських представників), а також додає соціального колориту (журналіст, який описує цей форум, може сам бути активним учасником такого заходу, що свідчить про його високий соціальний стан у суспільстві).

Розглянемо інший приклад: *Während des Studiums werden die Studierenden auch durch zwei Coaches betreut* [86]. Слово Coach створює професійний колорит, повідомляє про спеціаліста у галузі освіти, який працює у вузі.

8. Англомовні запозичення медичної сфери можна класифікувати за такими тематичними підгрупами:

- захворювання, патологічні стани;
- симптоми захворювань;
- причини захворювань (етіологія);
- анатомія, фізіологія;
- одиниці виміру;
- медичні інструменти, матеріали, обладнання;
- медичні професії, звання;
- медичні галузі;
- медичні установи, підрозділи;
- методи діагностики та лікування;
- лікарські засоби;
- проведення досліджень та експериментів.

У німецьких онлайн-газетах медичної тематики зустрічаються приклади англіцизмів всіх виділених тематичних груп.

1. Захворювання, патологічні стани. Термін *Burn-out* (англ. *Burn-out* – вигорати) – синдром вигорання. Стан фізичного, психологічного стомлення в результаті постійного стресу; *Metabolic Syndrome* (англ. *Metabolic* – пов'язаний з обміном речовин + *syndrome* – синдром) – метаболічний синдром; *Voicelift, voice-lift* (англ. *Voice* – голос + *lift* – підйом) – войсліфт, тобто пластична операція на голосових зв'язках з метою поліпшення голосу.

Значну частину найменувань захворювань англомовного походження становлять епоніми – терміни і поняття, утворені від власної і названі на

честь вчених, які внесли найбільший вклад в дослідження даних захворювань: *Die Addison-Krankheit, Morbus Addison* (хвороба Аддісона) – хвороба, яка була вперше описана британським лікарем Томасом Аддісоном в 1855 р.; *Das Down-Syndrom* (синдром / хвороба Дауна) – захворювання назване на честь англійського лікаря Джона Дауна, який описав його вперше у 1862 р.; *Der Morbus Crohn* (хвороба Крона) – це захворювання отримало своє ім'я на честь англійського лікаря Баррі Бернарда Крона. У 1932 р. вчений спільно з двома своїми колегами опублікував перший опис цієї хвороби; *Morbus Huntington* (хвороба (синдром) Гентингтона або Хантінгтона, хорея Гентингтона) – генетичне нейродегенеративне захворювання. Названо захворювання на прізвище лікаря, який вперше описав її прояви в 1872 році; *Die Parkinson-Krankheit, Morbus Parkinson* (хвороба Паркінсона / тремтливий параліч) – ця хвороба була відома задовго до досліджень, проведених Джеймсом Паркінсоном, проте отримала його ім'я, оскільки він вперше виділив її як самостійну нозологічну форму і описав в 1817 р.

Як приклад англіцизмів-аббревіатур, що функціонують в рамках даної тематичної групи, можна навести: *AIDS* (acquired immunodeficiency syndrome) – СНІД, *HIV* (Human immunodeficiency virus) – ВІЛ. Іншими запозиченими з англійської мови аббревіатурами назва особливо небезпечного сьогодні захворювання –SARS-CoV-2 (severe acute respiratory syndrome coronavirus-2), що означає «важкий гострий респіраторний синдром коронавірусу 2» та *PCR* (polymerasechainreaction) – ланцюгова реакція полімерази, які увійшли в німецьку мовну систему зовсім недавно.

Наведемо приклад: *Nach Angaben der der Weltgesundheitsorganisation (WHO) wird die in Europa im Februar 2020 erstmals aufgetrete ne Lungenerkrankung aus China, die durch ein Coronavirus verursacht wird, Covid-19 (abgekürzt aus dem Englischen: Corona Virus Disease 2019) genannt [86].*

2. Симптоми захворювань. У цю підгрупу відносимо лексеми, запозичені з англійської мови: *Ache* – біль, *breathlessness* – задишка, *chills* – озноб, *cough* – кашель, *insufficiency* – недостатність.

3. Причини захворювань (етіології). *Repetitive Strain Injury* (RSI) – хронічне розтягнення сухожиль, *whiplash associated disorders* (WAD) – хлестова травма.

4. Анатомічні та фізіологічні назви: *Ankle* (кісточка), *arm* (рука), *back* (спина), *bladder* (сечовий міхур), *bone* (кістка), *brain* (мозок, головний мозок), *bottom* (крижі).

5. Одиниці виміру. *Ankle brachial index*, *Ankle-BrachialIndex* (ABI) – котиково-плечовий індекс (ЛПІ); *Body Mass Index*, *Body-Mass-Index* (BMI) – індекс маси тіла (ІМТ).

6. Медичні інструменти, обладнання. *Der Adapter* (adapter англ. – адаптер, перехідник) – перехідник; *die Box* (box англ. – коробка) – спеціальна ємність для зберігання матеріалів і інструментів; *der Flap* (fl ap англ. – клапоть, клапан) – шкірний клапоть, який використовується для усунення дефекту або пошкодження; *der Scrub* (to scrub англ. – терти, чистити) – косметичний засіб, використовується для очищення шкіри; *der Sizer* (Sizer англ. – розмір) – сайзер, зовнішній імітатор грудних імплантатів; *der Stripper* (stripper англ. – знімач, очищувач) – інструмент лазерної хірургії для усунення волокнистої поверхні; *das Tray* (tray англ. – лоток, піднос) – ємність для зберігання медичних інструментів.

7. Медичні професії, звання: *Medical Doctor* (MD) – доктор, лікар; *Master of Public Health* (MPH) – ступінь магістра в області суспільної охорони здоров'я, *PhD* – доктор наук; *Nurse* – медсестра; *Advanced Nurse* – медсестра вищої кваліфікації; *Registered Nurse* (RN) – медична сестра, яка має спеціальну освіту, яка отримала реєстрацію і юридичне право здійснювати медсестринську діяльність.

8. Медичні галузі: *Internal Medicine* – внутрішні хвороби, *die Care* – гігієна, *die Surgery* – хірургія.

9. Медичні установи, підрозділи: *Infirmary* – лікарня (ізолятор, лазарет), *Medical Center* – медичний центр, *Department of Surgery* – хірургічне відділення.

10. Методи діагностики та лікування: *Bloodtest* – аналіз крові, X-ray – рентген; *Das Coping* (to cope with smth – впоратися з чим-небудь) – термін в психології для позначення методів допомоги в складних ситуаціях.

Das Lifting (to lift англ. – піднімати) – ліфтинг, косметична операція, яка полягає в підтяжці шкіри обличчя. Різновиди косметичних підтяжок: *Face-Lifting*, *Laser-Liftings* та ін.; *Das Scanning* (to scan - сканувати, уважно розглядати) – діагностичне сканування, процес отримання зображення з оригіналу; *Das Screening* (to screen – екранувати, сортувати) – методика в діагностиці, спрямована на виявлення захворювань у клінічно безсимптомних осіб; *Das Shunting* (to shunt – шунтувати) – шунтування, операція, в результаті якої створюється додатковий шлях для струму крові в обхід ділянки судини або органу за допомогою системи шунтів (трансплантатів). Шунтування здійснюється для відновлення нормального кровотоку в судинах і відновлення нормальної роботи органу.

11. Лікарські засоби. Серед англіцизмів, які входять до цієї тематичної групи, можна виділити патентовані комерційні назви деяких лікарських засобів, наприклад, фармацевтичної компанії *Pfizer США*: *Celebrex*; *Zoloft*; *Viagra* – назва асоціюється з силою (*vigour* англ. – сила), співзвучна назві водоспаду Ніагара і формує підсвідомий образ потужного потоку. В даний час цей препарат є одним з найбільш знаменитих в світі фармацевтичних брендів.

Чимало англіцизмів представлені номінаціями, а також аббревіатурами, що застосовуються при маркуванні лікарських засобів, наприклад: *Over-The-Counter*, *Over the counter*, *Over-theCounter-*, *Over-the-counter-*, *Over*

The Counter, Over the Counter, OTC = Over The Counter, over the counter = OTC, over the counter, «over the counter», over the Counter =, over the counter «OTC», (OTC) – лікарські засоби, що продаються без рецепта, використовувані у випадках самолікування.

Der Off-Label-Use, Off-label-use, off-label-use, Off Label Use, Off Label-Use, Off-label-Use, Offlabeluse, Off Label, off-labeluse, off-label use, off labeluse, «Off labelus» – використання без прямих свідчень препарату, який схвалений щодо певної області застосування, до певної групи осіб. В особливих випадках препарат може використовуватися для лікування захворювань осіб, у яких він не дозволений.

12. Проведення досліджень та експериментів. У цю групу входить медична лексика різних номінацій, пов'язана з проведенням експериментів. Вона відразу ж стала інтернаціональною і не потребує перекладу: *das Monitoring, das Planning, das Research, das Team, der Test, der Trend*.

Проаналізувавши кількісний склад англійських запозичень виділених тематичних груп, подамо його у вигляді діаграми (рис. 2.1).

Загалом серед 120 виявлених англійських запозичень в текстах онлайн-газет до тематичної групи «політика і право» належать 12 лексем (10 %); «суспільно-економічна сфера» – 14 запозичень, або 11,7 % усіх проаналізованих англіцизмів; соціальна сфера, суспільство, побут» – 10 одиниць, що склало 8,0 % англійських запозичень; «інформаційні технології, комп'ютери та інтернет» – 21 лексема (17,5 %); «мистецтво, спорт, відпочинок» – 26 англійських запозичень (21,7 %); «мас-медіа, реклама, книговидавництво» – 11 англіцизмів (9,1 %); «наука, освіта, релігія» – 14,1 слово, запозичене з англійської мови (14,1 %); 8) «медична лексика» – 9 англійських запозичень, або 7,5 % усіх виявлених англіцизмів.

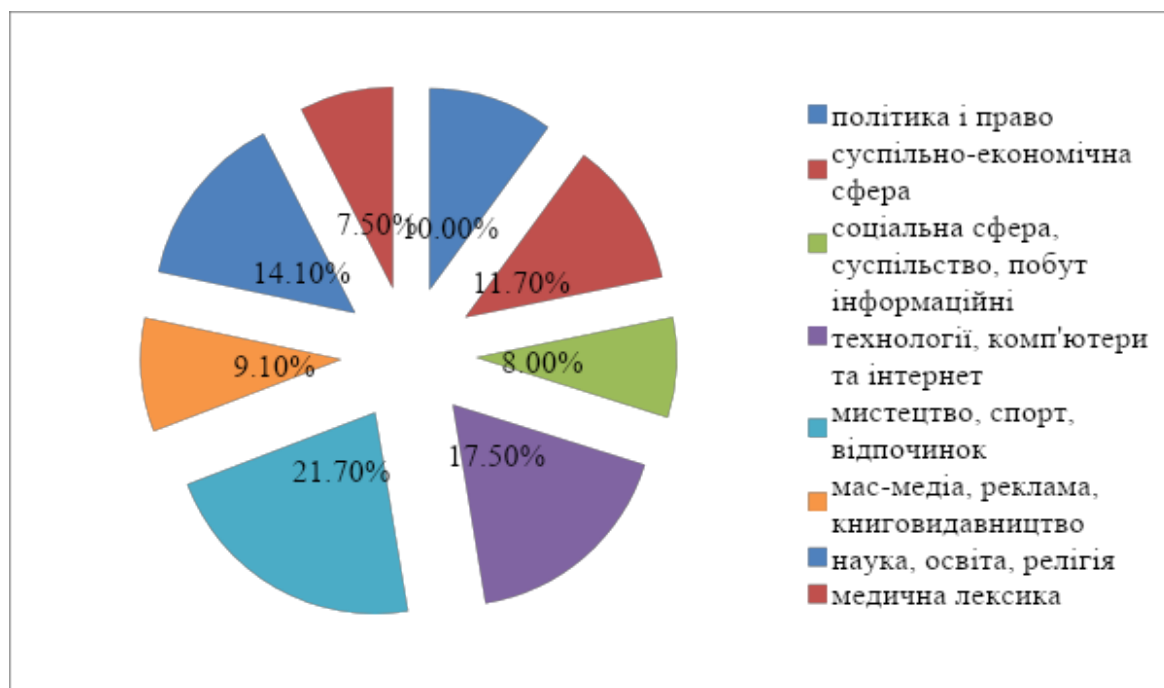

Рис. 2.1. Кількісний склад англійських запозичень виділених у текстах онлайн-газет тематичних груп

Як свідчать наведені на рис 2.1 дані англомовні запозичення найбільш широко представлені в німецьких газетах онлайн-формату в рамках тематичних груп «мистецтво, спорт, відпочинок» та «інформаційні технології, комп'ютери та інтернет». Найменш чисельними є тематичні групи «мас-медіа, реклама, книговидавництво» та медичні терміносистеми. В даний час можна говорити про інтенсифікацію процесу використання англійських запозичень в онлайн-медіадискурсі.

Таким чином, можемо дійти висновку, що тематична група слів є основою для сприйняття тексту – це основа, яка дозволяє перейти до дослівної інтерпретації або ж пошуку аналогів або еквівалентних замінників. Виділення тематичних груп – це важливе питання складання тексту і передачі інформації, що міститься в ньому, рідною мовою.

З метою вивчення особливостей англомовних запозичень, які функціонують в рамках медіадискурсу, був зібраний емпіричний матеріал –

понад 100 англомовних запозичень, виявлених методом суцільної вибірки в наукових статтях, представлених в онлайн-версії німецьких газет. Серед англійських запозичень в німецькій мові онлайн-газет нами було виділено вісім тематичних груп: 1) політика і право; 2) суспільно-економічна сфера; 3) соціальна сфера, суспільство, побут; 4) інформаційні технології, комп'ютери та інтернет; 5) мистецтво, спорт, відпочинок; 6) мас-медіа, реклама, книговидавництво; 7) наука, освіта, релігія; 8) медична лексика.

ВИСНОВКИ

Результати теоретичного та практичного дослідження засвідчили досягнення мети, вирішення поставлених завдань і стали підставою для формулювання таких висновків.

1. Запозичення – це один з найважливіших процесів розширення лексичного складу, в процесі якого в мову, що приймає, входять і закріплюються іншомовні лексичні елементи. Процес запозичення іншомовних слів є складовою частиною функціонування і багатовікового розвитку мовної системи. У лексиці практично всіх мов міститься безліч елементів, запозичених з мов сусідніх країн і країн, що мають певний зв'язок з державою, яка запозичує лексику.

2. Німецька мова, як і будь-яка інша мова світу – це система, що постійно змінюється і розвивається. Лексика німецької мови існує як найбільш динамічний елемент мовної системи в будь-який період її розвитку. Сучасний лексичний склад німецької мови – це результат багатовікової видозміни і включення в себе неймовірно великої кількості слів, які надали неоднозначний вплив на формування її вокабуляру, і більшість з них існують в мові й досі. Найбільшою мірою на поповнення сучасної німецької мови вплинули запозичення з англійської мови.

3. Англійські запозичення – це слова англійської мови, цілком засвоєні мовою-рецептором, тобто мовою, що їх перейняла. Мовці не сприймають англійські запозичення як чужорідні елементи, ці слова не потребують пояснень щодо форми та значення. На відміну від іншомовних слів, які тлумачать у спеціальних словниках, запозичену лексику подають у загальних словниках разом з питомою лексикою. Запозичення мають на увазі отримання мовою-реципієнтом не тільки лексичних, а й інших компонентів різних

мовних ступенів: морфем, фонем, синтаксем, афіксів, лексем, а також словосполучень і фраз.

4. Лексика сучасної німецької мови активно поповнюється за рахунок запозичень, в першу чергу, з англійської мови. Вплив останніх на словниковий склад сучасної німецької мови обумовлено як глобалізацією сучасного суспільства, так і самим ладом англійської мови, що відрізняється економією мовних засобів і точністю слововживання. За підсумками проведеного дослідження можна дійти висновку про те, що на межі XX-XXI ст. англіцизми поступово витісняють німецькі слова з щоденної мови; але на сьогоднішній день можна говорити про поступове входження англійських запозичень в німецьку лексичну систему; через англійську мову в німецьку мовну систему приходять не лише англійські слова, а й слова з інших мов світу, що призводить до появи прошарку міжнародної лексики в німецькій мові, а також до її інтернаціоналізації; іноземні запозичення проявляють тенденцію до включення в словотворчу систему німецької мови: запозичене слово може з'єднуватися з німецькими словотворчими елементами, з німецькою або з іншою запозиченою основою, утворюючи гібридні лексеми; на відміну від більш ранніх етапів розвитку мови запозичення в XXI ст. використовуються у всіх сферах і практично всіма носіями мови.

5. Запозичення з англійської мови в сучасній німецькій мові виникають з огляду на наступні причини: відсутність відповідної назви для даного предмета або явища в німецькій мові; переосмислення самого процесу запозичення в зв'язку з новими тенденціями розвитку суспільства; популярні модні тенденції, які були характерні для того чи іншого періоду в історії певної країни. Процес запозичення може мати низку інших причин як екстралінгвістичного (зміни в житті суспільства), так і лінгвістичного характеру (заміна слів, розподіл сфер вживання і т. п.). До лінгвістичних причин використання запозичень слід віднести розширення синонімічного

ряду деяких слів (англіцизми допомагають урізноманітнити мовні засоби, уникнути повторів у мові); необхідність розвести поняття (часто виникає потреба розвести або спеціалізувати поняття).

6. Велика кількість запозичених лексичних одиниць англійської мови під впливом німецької лексичної системи, до якої вони увійшли, зазнають значних фонетичних, граматичних і навіть семантичних змін, пристосовуючись, відповідно, до фонетичних, граматичних і семантичних законів даної системи, тобто піддаються асиміляції (лат. «*assimilatio*» - уподібнення). Ступінь асиміляції іншомовних одиниць залежить від тривалості їх перебування в складі мови, яка їх запозичила.

7. Лексико-семантична асиміляція англійських слів сучасної німецькою мовою – це уподібнення запозиченого слова лексико-семантичній системі мови, що запозичує. Фонетичне освоєння англійських запозичень німецькою мовою здійснюється на основі принципу помірною пристосування – зближення звуків, далеких для німецької мови, зі звуками німецької фонетичної системи шляхом заміни перших артикуляційно близькими їм німецькими звуками. Морфологічна асиміляція запозичення полягає в тому, що запозичення підпорядковується всім нормам словозміни мови-рецептора, змінює парадигму відмінювання.

8. Розрізняють повну, часткову та нульову асиміляцію англійських запозичень в німецькій мові. Повна асиміляція включає в себе іншомовні слова англійського походження, які повністю адаптувалися в німецькій мові, отримавши необхідні категорії роду, числа, відмінка. Неповна (часткова) асиміляція – асиміляція, за якої звуки наближаються за ознаками, але повністю не збігаються. Нульова асиміляція (неуподібнювані слова) – функціонування англійських запозичень в німецькій мові в своїй незмінній формі.

9. Серед 120 виявлених англійських запозичень в текстах онлайн-газет до тематичної групи «політика і право» належать 12 лексем (10 %); «суспільно-економічна сфера» – 14 запозичень, або 11,7 % усіх проаналізованих англіцизмів; соціальна сфера, суспільство, побут» – 10 одиниць, що склало 8,0 % англійських запозичень; «інформаційні технології, комп'ютери та інтернет» – 21 лексема (17,5 %); «мистецтво, спорт, відпочинок» – 26 англійських запозичень (21,7 %); «мас-медіа, реклама, книговидавництво» – 11 англіцизмів (9,1 %); «наука, освіта, релігія» – 14,1 слово, запозичене з англійської мови (14,1 %); 8) «медична лексика» – 9 англійських запозичень, або 7,5 % усіх виявлених англіцизмів.

10. Таким чином, в ході проведеного дослідження було виявлено, що англійські запозичення настільки вплинули в німецьку мову, що в сучасній німецькій мові виникло мовне явище Denglish. Воно полягає в масовій появі англіцизмів та в спробі їх адаптації в мові. Така ситуація, в свою чергу, спричинила часткове або повне заміщення споконвічно німецьких слів. Англіцизми виникають та широко вживаються практично у всіх сферах життя: економіка, політика, будівництво, мистецтво, спорт, охорона здоров'я. Проте пріоритетними сферами поширення запозичень з англійської мови, як показав наш аналіз, є ЗМІ та наукова термінологія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аристова В. М. О лексических заимствованиях из английского языка в русский язык в XVII–XVIII вв. Москва, 1978. 144 с.
2. Архипенко Л. М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця XX – початку XXI ст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків. 2005. 314 с.
3. Баш Л. М. Дифференциация термина «заимствование»: хронологический и этимологический аспекты. *Вестник Моск. ун-та. Сер. 9. Филология*. 2009. С. 22–34.
4. Білан Н. М. Процес асиміляції запозичених слів у німецькій мові. URL:
<http://intkonf.org/bilan-nm-protses-asimilyatsiyi-zapozichenih-sliv-u-nimetskiy-movi/>
5. Волкова Т. И. Тенденции в процессе ассимиляции иноязычной лексики в современном немецком языке. Учёные записки *ЗабГУ*. 2014. № 2 (55). Сер. : Филология, история, востоковедение. С. 75–83.
6. Воробель, М. М. Шляхи та причини інтеграції англіцизмів у сучасну німецьку мову. *Молодий вчений*. 2020. № 3. С. 6–10.
7. Гончаренко Л. О. Лінгвокогнітивні, функціонально-прагматичні та адаптаційні ознаки лексичних запозичень у сучасній німецькомовній та україномовній пресі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Одеса, 2010. 20 с.
8. Груенко С. Е. Галлицизмы как средство вербализации концептосферы «Мода» в немецком языке : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Омск, 2012. 18 с.
9. Гудима Н. В. Основні чинники лексичних запозичень у зарубіжному й українському мовознавстві. *Наукові праці*

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2012. Вип. 31. С. 42-46.

10. Джава Н. А. Вплив англійських запозичень на словниковий склад німецької мови. *Держава та регіони. Сер. : Гуманітарні науки.* 2012. № 4. С. 31-35.

11. Дьолог, О. С. Лексичні англіцизми як особливість сучасної мовної моди. *Закарпатські філологічні студії.* 2020. № 13, т. 1. С. 43-47.

12. Ефремов Л. П. Сущность лексического заимствования и основные признаки освоения заимствованных слов : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Алма-Ата, 1959. 23 с.

13. Жилук С. А. Место заимствований в современном немецком языке. *Историческая и социально-образовательная мысль.* 2014. № 5 (27). С. 253–256.

14. Жлуктенко Ю. А. Лингвистические аспекты двуязычия. Київ : Вища школа, 1974. 176 с.

15. Заимствования в немецком языке. URL: <https://ru.wikipedia.org/>

16. Зинчук Е. А. Английские заимствования в немецком языке как отражение процессов в современном обществе. *Филология: научные исследования.* 2015. № 2. С. 129–137.

17. Іовенко О. С. До історії запозичень у німецьку мову. мова як відображення суспільних змін. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* 2014. Серія «Філологічна». Випуск 44. С. 110-113.

18. Кобзар О. І. Особливості запозичень з англійської в німецькомовному глосарії часу пандемії ковід-19. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: «Філологічні науки».* 2020. № 4. С. 59-66.

19. Коробова І. О. Проблема запозичень у сучасній лінгвоукраїністиці. *Література та культура Полісся*. Сер. : Філологічні науки. 2015. Вип. 80. С. 232-242.
20. Кочан І. М. Системність, динаміка, кодифікація слів з міжнародними кореневими компонентами в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2006. 39 с.
21. Крысин Л. П. Иноязычные слова в современном русском языке. М., 1968. 208 с.
22. Къорян Г. В. Романізми в українських говорах Хустищини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2001. 20 с.
23. Ларионова Е. В. Новейшие англицизмы в современном русском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Москва, 1994. 22 с.
24. Лингвистический энциклопедический словарь / под ред. В. Н. Ярцева. М. : Сов. Энциклопедия, 1990. 685 с.
25. Лисенко О. А. Освоєння німецькомовних запозичень в українській науково-технічній термінології : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Харків, 1999. 21с.
26. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. Москва, 1982. 232 с.
27. Мангушев С. В. Закономерности ассимиляции англо-американизмов в немецком языке (на материале прессы и толковых словарей) : автореф. дис. ... канд. филол. наук. Самара : СамГПУ, 2002. 15 с.
28. Мельникова А. В. Стилистические особенности англо-американизмов в немецком художественном тексте. Молодой ученый. 2017. №16. С. 409-412.

29. Олышанский И. Г., Гусева А. Е. Лексикология. Современный немецкий язык. Москва : Academia, 2005. 416 с.
30. Пилипко О. В. Функціонування однослівних вигуків в сучасному німецькомовному художньому дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2014. Вип. 46. С. 148-151.
31. Пономарева Т. В. Проявление тенденции к интернационализации в немецком словосложении. *Немецкая филология в Санкт-Петербургском государственном университете*. 2001. С. 25–31.
32. Прийма Л. Ю. Особливості функціонування англіцизмів у сучасному українському медіа дискурсі. *Молодий вчений*. 2020. № 5. 1 (спецвип.). С. 48–52.
33. Райнеке Ю. С. Роман «Парфюмер» как «программное» произведение постмодернизма. URL: http://superinf.ru/view_helpstud.php?id=4391 (дата обращения: 25.01.2016).
34. Росавицька М. Адаптація англійських запозичень у сучасній німецькій мові. *Сучасні проблеми лінгвістики, літературознавства та методики викладання мови і літератури*: тези доповідей та повідомлень наукової інтернет-конференції студентів, 21 грудня 2016 р. Вип. 2. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. С. 84-86.
35. Семчинський С. В. Взаємодія мов і фактори лінгвістичного розвитку. *Українська мова і література в школі*. 1973. № 7. С. 25–37.
36. Сімонок В. П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній українській мовній картині світу. Харків : Основа, 2000. 331 с.
37. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка / А.Н. Зуев, И.Д. Молчанова, Р.З. Мурясов и др.; под рук. М.Д. Степановой. Москва : Русский язык, 1979. 536 с.

38. Сорокин Ю. С. Развитие словарного состава русского языка. 30–90-е гг. XIX в. Москва-Ленинград : Наука, 1965. 208 с.
39. Степанюк О.В. Стилiстичнi функцiї запозичень у поетичнiй творчостi Л. Костенко: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фiлол. наук: спец. 10.02.01. Киiв, 1997. 20с.
40. Стишов О. А. Динамiчнi процеси в лексико-семантичнiй системi та в словотворi української мови кiнця XX ст. (на матерiалi мови засобiв масової iнформацiї) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. фiлол. наук: спец. 10.02.01. К., 2003. 35 с.
41. Стишов О. А. Лексичнi iнновацiї з погляду нормативностi. *Українська мова: з минулого в майбутнє*. К., 1998. С. 172–176.
42. Стишов О. А. Українська лексика кiнця XX столiття (на матерiалi мо- ви засобiв iнформацiї). 2-ге вид. Киiв : Пугач, 2005. 388 с.
43. Струганець Л. В. Динамiка лексичних норм української лiтературної мови XX ст. Тернопiль: Астон, 2002. 352 с.
44. Устiнова В. О. Роль запозичень у сучаснiй нiмецькiй мовi моди. *Фiлологiчнi студiї. Науковий вiсник Криворiзького державного педагогiчного унiверситету*. 2015. Вип. 12. С. 106-113.
45. Хауген Э. Процесс заимствования. *Новое в лингвистике*. Вып. 6. М. : Прогресс, 1972. 536 с
46. Юрiйчук Н. Д. Дискусiйнi питання теорiї iншомовних лексичних запозичень. URL:
http://176.105.99.114/bitstream/handle/8989898989/5651/Yuriichuk_Dyskusiini%20pytannia.pdf?sequence=1&isAllowed=y
47. Юрiйчук Н. Д. Основнi причини лексичних iншомовних запозичень. *Вiдкритi еволюцiонуючi системи : V Мiжнародна науково-практична конференцiя (19-21 травня 2020 р.)* : збiрник праць. Киiв : Таврiйський нацiональний унiверситет iм. В. Вернадського. 2020. 424 с.

48. AG Anglizismenindex. URL: <https://vds-ev.de/denglisch-und-anglizismen/anglizismenindex/ag-anglizismenindex/>
49. Audimax. [сайт]. URL: [http:// www.audimax.de](http://www.audimax.de). (дата звернення 18.02.2021)
50. Best K.-H. Deutsche Entlehnungen im Englischen. *Glottometrics*. 2006. Vol. 13. S. 66–72.
51. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of English Language. 2nd ed. Cambridge: CUP, 2003. 491 p.
52. «Denglisch» keine Bedrohung für die deutsche Sprache. URL: <http://www.radiobremen.de/gesellschaft/themen/anglizismen100.html>
53. Der Duden in 12 Banden. Das Standardwerk zur deutschen Sprache. In 12. т. T. 5. DUDEN. Fremdwörterbuch. Mannheim ; Leipzig ; Zurich : Dudenverlag, 1990. 832 s.
54. Deutschland. [сайт]. URL: <https://www.deutschland.de> (дата звернення 02.04.2021).
55. Die Anglizismen sind gar keine Bedrohung für die deutsche Sprache. URL: <http://blog.wiwo.de/management/2014/04/07/die-anglizismen-sind-gar-keine-bedrohung-fur-die-deutsche-sprache-sagt-sprachprofessor-eisenberg/>
56. Duden Deutsches Universalwörterbuch. 2., völlig neu bearbeitende und stark erweiterte Auflage. Mannheim – Wien – Zurich – Dudenverlag, 1989. 1816 S.
57. Duden Online-Wörterbuch. URL: <https://www.duden.de/woerterbuch>.
58. Duden. Das Herkunftswörterbuch. 4., neubearbeitete Auflage. Mannheim : Bibliogr. Inst.& F.A. Brockhaus AG, 2006. 960 p.
59. Durkin P. Borrowed Words: A History of Loanwords in English. Oxford University Press, 2014. 512 p.

60. Durkin Ph. The Oxford guide to etymology. Oxford: Oxford University Press, 2009. 350 p.
61. Einordnung und Statistik. URL: <http://www.vds-ev.de/einordnung-und-statistik>
62. Eisenberg, P. Die Anglizismen sind gar keine Bedrohung für die deutsche Sprache. URL: <https://blog.wiwo.de/management/2014/04/07/die-anglizismen-sind-gar-keine-bedrohung-fur-die-deutsche-sprache-sagt-sprachprofessor-eisenberg/>
63. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig : Bibliogr.Inst., 1969. 327 p.
64. Fleischer W., Barz I. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen : Max Niemeyer, 1995. 204 p.
65. Großes Fremdwörterbuch. 2. unveränderte Auflage. VEB Bibliographisches Institut Leipzig, 1979. 824 S.
66. Harbeck J. Linguistic invasion! The foreign influence of English's political and military words (2013). URL: <http://theweek.com/articles/462437/linguistic-invasion-foreign-influence-englishs-political-military-words>.
67. Home SPORT BILD-Fanmeile. [сайт]. URL: <https://fanmeile.sportbild.bild.de>. (дата звернення 20.03.2021).
68. Junker G.H. Der Zeitgeist spricht Englisch// Hermann Zabel (Hg.) Denglish, nein danke! *Zur inflationären Verwendung von Anglizismen und Amerikanismen in der deutschen Gegenwartssprache*. Paderborn: IFB Verlag, 2003. P. 113–143.
69. Karaban V.I., Chernovaty L.M. Practical grammar. Volume II, 2017. 280 p.
70. Köbler G. Deutsches Etymologisches Wörterbuch. URL: <http://koeblergerhard.de>

71. Kratochvillovä Iva. Zu stilistischen Funktionen der englischen Entlehnungen im Deutschen [Электронный ресурс]. URL: [https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/105832/1_BrunnerBeitr atgeGermanistikNordistik_16-2002- 1_6.pdf?sequence=1](https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/105832/1_BrunnerBeitr%20at%20GermanistikNordistik_16-2002-1_6.pdf?sequence=1).
72. Magazin für Osnabrücker Lebensart. Dezember, 2016. 122 p.
73. Middle English Compendium. University of Michigan Digital Library Production Service, 2001-2013. – 15000 p. URL: <http://www.quod.lib.umich.edu/m/med/>.
74. Mitchell P. J., Akhtambaev R. P., Ignatov A. A. The influence of military contacts on French loanwords in the English language. *Language and Culture*. 2014. № 2. URL: <http://journals.tsu.ru/engine/download.php?id=68444&area=files>
75. Online Etymology Dictionary [Электронный ресурс]. URL: <http://etymonline.com>
76. Patrick Süskind. Das Parfum. URL: <https://www.litmir.me/br/?b=89379&p=1>
77. Polenz P. Geschichte der deutschen Sprache. Berlin, NY, 2002. 188 p.
78. Ricento Th. Language Policy and Globalization / N. Coupland (ed.). The Handbook of Language and Globalization. L.: Wiley-Blackwell, 2010. P. 125.
79. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Thübingen : Niemeyer, 2002. 306 p.
80. Sheard J. A. The Words we use. Andre Deutch. 2010. 344 p.
81. Sick Bastian. Der Dativ ist dem Genitiv sein Tod. Ein Wegweiser durch den Irrgarten der deutschen Sprache. Köln: Verlag Kiepenheuer & Witsch, 2006. 230 S.
82. Spiegel [сайт]. <http://www.spiegel.de/netzwelt/gadgets/apple-watch-im-test-nenn-sie-bloss-nicht-u>

hr-a-1027410.html (дата звернення: 20.03.2021). Unicum Beruf. [сайт]. URL: <http://karriere.unicum.de/unicum-beruf>. (дата звернення 02.04.2021).

83. The Oxford Dictionary of Abbreviations. Oxford University Press, 2008. 814 p.

84. Thielemann L. Anglizismen im Deutschen. URL: http://lars-thielemann.de/heidi/hausarbeiten/Anglizismen2.htm#_6.

85. Tyrchyn D. English for International Relations: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. Вінніца: НОВА КНИГА, 2018. 256 с.

86. Unicum Beruf [сайт]. <https://karriere.unicum.de>

87. Vitaminde.de. [сайт]. URL: [http:// www.vitaminde.de](http://www.vitaminde.de). (дата звернення 25.03.2021).

88. Wells R. Acronymy. Compiled by Morris Halle. The Hague, 2016. 206 p.

89. Williams, M. Translation Quality Assessment: an argumentation-centred approach. Ottawa: University of Ottawa Press. 2004. 184 p.

90. Wood F. T. Current English Usage. A concise dictionary. New York: St. Matrixes press, 2018. 273 p.

91. Yanson V. A Practical Guide for Learners of English = Практичний курс англійської мови. Книга III: навч. посібник. Київ: ТОВ «ВП Логос», 2004. 368 с.

92. Zaruma O., Mikhailenko N. English for University students: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. Вінниця: Нова книга, 2017. 416 с.